

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

دریم ټولگی

پوه لري
کله منع

چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ. ش.

Ketabton.com

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ټیوونکو د روزنې

او د ساینس د مرکز معینیت

د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي

کتابونو د تالیف لوی ریاست

پښتو

درېم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ. ش.

د کتاب د تالیف ، خپرني او تدقيق کميټي

ليکوالان:

۱. د سر مؤلف مرستيال امين الله نژند د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف رياست د پښتو ديارتمت علمي غړی.
۲. مؤلف عبدالظاهر گلستاني د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف رياست رئيس.

تايد او مطالعه:

ملي شورا

- د ولسي او مشرانو جرگو د ديني چارو، پوهني او لوړو زده کړو د کميسيونونو غړي.

د خپرنې او تدقيق کميټي:

کابل پوهنتون:

- پوهندوی محمد رفیق رفیق د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو د پوهنځي د پښتو ديارتمت استاد.

علمو اکاډمي:

- سر خېرونکي عبدالواجد واجد د افغانستان د علومو د اکاډمي، د ژبو او ادبياتو د مرکز رئيس.

د پوهني وزارت

- داکتر احسان الله نانډي پوهني وزارت د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف رياست علمي غړی.
- الحاج عبدالاحد غزنيوال پوهني وزارت د علمي شورا کارکوونکی.
- د سر مؤلف مرستيال سيد محمود کارگر د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف رياست د پښتو ديارتمت علمي او مسلکي غړی.
- د مؤلف مرستياله فروزان خاموش د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف رياست د پښتو ديارتمت علمي او مسلکي غړی.

د کتاب ايډيټ کورنۍ:

- د مؤلف مرستيال محمد عزيز تحريک د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف رياست د پښتو ديارتمت آمر.
- د مؤلف مرستيال محمد سهراب ديدار د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف رياست علمي غړی.
- د مؤلف مرستيال فيض الله فانيز د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف رياست د رسرچ ديارتمت علمي غړی.

انځور کورنۍ:

نفسه پر پلوی، او خفيظ الله منير.

د محتوياتو، ديني، فرهنگي او سياسي برخو د خپرنې او کره کتبي کميټي:

- ډاکتر عطاء الله واحديار د پوهني وزارت ستر سلاکار او د نشراتو رئيس.
- د وکتور محمد يوسف نيازي د پوهني وزارت سلاکار.

د خپرنې او تدقيق د څارنې کميټه:

- دکتور اسدالله محقق د تعليمي نصاب د پراختيا، د ښوونکو د روزنې او د ساينس مرکز معين
 - دکتور شېر علي ظريفي د تعليمي نصاب د پراختيا د پروژې مسؤول
 - د سر مؤلف مرستيال عبدالظاهر گلستاني د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف لوی رئيس
- کمپوز او ډيزاين: نصرالدين (ناصر) او حميد الله (غفاري)

ب

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ملي سرو د

دا وطن افغانستان دی دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د توري هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، گوجر دي پامېریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل خلیږي لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به لکه زړه وي جلاویدان
نوم د حق مودی رهبر وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزیر پېغام

گرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختیا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعلیمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توک دی چې د علمي پرمختګ او ټولنې د لږتیاوو له مخې رامنځته کېږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنیزې لږتیاوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعلیمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعلیمي نصاب د سیاسي بدلونونو او د اشخاصو د نظریو او هیلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتیب شوی دی. علمي ګټورې موضوعګانې پکې زیاتې شوې دي. د زده کړې په بهیر کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدریسي پلان برخه ګرځېدلې ده.

هیله من یم دا کتاب له لارښوونو او تعلیمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د میتودونو د کارولو له لارې تدریس شي او د زده کوونکو میندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکیفیته ښوونه او روزنه کې پر له پسې ګډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هیلې ترسره شي او زده کوونکو او هېواد ته ښې بریاوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ گران استادان او ښوونکي د تعلیمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او دروند مسؤلیت لري.

د پوهنې وزارت تل زیار کاري چې د پوهنې تعلیمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دین له بنسټونو، د وطن دوستۍ د پاک حس په ساتلو او علمي معیارونو سره سم د ټولنې د څرګندو لږتیاوو له مخې پراختیا ومومي.

په دې ډګر کې د هېواد له ټولو علمي شخصیتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له میندو او پلرونو څخه هیله لرم چې د خپلو نظریو او رغنده وړاندیزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لایښه تالیف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتیب کې ښې مرسته کړې، له ملي او نړیوالو درنو موسسو، او نورو ملګرو هېوادونو څخه چې د نوي تعلیمي نصاب په چمتو کولو او تدریس او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې ښې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفیق

فاروق وردګ

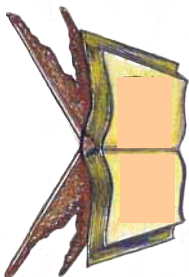
د افغانستان د اسلامي جمهوریت د پوهنې وزیر

د کتاب لړلیک

مخونه	سرليکونه		مخونه	سرليکونه
۴۲	نثر	۱	قرآن کریم	
۴۴	مکړجنه گډيره او ناپوره چپرگ	۳	د حضرت محمد (ص) کوچنپنوالی	
۴۶	ماينونه	۵	حضرت ابوبکر صديق (رض)	
۴۸	ترافيکي لاربنوونې	۷	د بنوونکي مقام	
۵۰	رښتيا ويل	۹	بڼه زده کوونکي	
۵۲	روغتيا	۱۱	توکړه او کيسی	
۵۴	د چاپيريال د پاکوالي سانده	۱۳	راځی چې کتاب ولولو	
۵۶	زموږ چاپيريال	۱۵	قلم وايي	
۵۸	د سگرت څکولو زيانونه	۱۷	د پوهولو او راپوهولو لارې چارې	
۶۰	چرچرک او مېړي	۱۹	د ناروغۍ رڼه	
۶۲	د غاښونو ساندې	۲۰	ضروري رڼه	
۶۴	د ملاريا ناروغي	۲۱	د ماشومانو لوبې	
۶۶	هيوادني مينه	۲۳	بريالۍ	
۶۸	د غرزي بڼار	۲۶	د مور او پلار حقونه	
۷۰	دوه اخترونه	۲۸	د مور ورځ	
۷۲	د تگ راتگ وسيلې	۳۰	د ليک او لوست ارزښت	
۷۴	جرگه	۳۲	نظم	
۷۶	وزلوبه (بزکشي)	۳۴	خانخاني	
۷۸	د اورې موسم	۳۶	هوينپاره نجلۍ	
۸۰	باغوان	۳۸	د کور په کارونو کې مرسته	
۸۲	د وڼو گټې	۴۰	خواخوږي	

مخونه		سرليکونه	
۱۲۶	د وخت ارزښت	روغه جوړه	سرليکونه
۸۶	باران	د زرد آلو زړی	
۸۸	بزرګر	زيار او هوسايي	
۹۰	ترکان	ليک ښې	
۹۲	تيلفون	ساده کلمي	
۹۴	د الوتنکو وزرونه	مرکبي کلمي	
۹۶	طبيعي شتمني	وروستاري	
۹۸	کار او طبيعت	مختاري	
۱۰۰	ورونه	عبارت او جمله	
۱۰۲	متلونه	جمله	
۱۰۴	د مڼي موسم		
۱۰۶	د ژمي موسم		
۱۰۸	د اور ګټې او زيانونه		
۱۱۰	الوتنکي مړغان		
۱۱۲	رښتيني هلک		
۱۱۴	د کورني جرګانو ساتنه		
۱۱۶	پر حيواناتو زړه سوي		
۱۱۸	مړغان او دخالو جوړونه		
۱۲۰	ښه ګړه وړه		
۱۲۲	د شاتو مچۍ		
۱۲۴	ورښم څرنگه لاس ته راځي		

قرآن کریم

موخه: د متن لوستل، لیکل، د قرآن کریم په لارښوونو باندې عمل کول او د نورو کلمو په معنا پوهیدل دي.

پوښتنې:

۱. قرآن کریم پر کوم پیغمبر نازل شوی دی؟
۲. آیا وایلی شئ چې قرآن کریم خو آیتونه، خو منرلونه او خو سورې لري؟
۳. د قرآن کریم د تلاوت نه مخکې باید کوم ټکي په پام کې ونیول شي؟

قرآن کریم د خدای (ج) کتاب دی او د مسلمانانو د لارښوونې لپاره پر حضرت محمد (ص) نازل شوی دی. د قرآن کریم تلاوت او لوستل ځانګړی ثواب لري. څوک چې قرآن کریم تلاوت کوي او پایې په لاس کې نیسي باید په اوداسه وي. ښه زده کوونکي همېشه د قرآن کریم تلاوت کوي، پر لارښوونو یې عمل کوي او دهمغه ادب ساتي.

لغتونه او معناگانې:

نازل : رالېږل شوی ځانګړی : خاص
تلاوت : لوستل درناوی : احترام

د زده کوونکو فعالیتونه:

زده کوونکي دې په وار سره دقرآن کریم لوست په لوړ آواز ولولي.

د لاندې کلمو سمه معنا د درکړل شوي چوکاټ له کلمو څخه وټاکئ او بیا یې د کلمو تر څنګه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

تل، خاص،
دقرآن کریم لوستل

۱. تلاوت _____
۲. ځانګړي _____
۳. همېشه _____

د لاندې کلمو مفرد شکل په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

مفرد	جمع
آيت	آيتونه
	مسلمانان
	سوري
	ادبونه

کورنۍ دنده:

- لاندې جملې کې تش ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ!
- (قرآن کریم، حضرت محمد (ص)، خدای (ج))
- قرآنکریم د _____ کتاب دی او د مسلمانانو د لارښوونې لپاره پر _____ نازل شوی دی.
- د _____ تلاوت او لوستل ځانګړي ادبونه لري.

د حضرت محمد(ص) کو چنیوالی

دوهم لوست

موخه: د متن لوستل، لیکل، د نورو کلمو په معناو پوهېدل، د حضرت محمد(ص) د لور شخصیت پېژندل او د هغه په کړو وړو عمل کول دي.

پوښتني:

۱. تاسې د حضرت محمد (ص) په هکله څه ویلي شئ، خپل معلومات نورو ته وړاندې کړئ!
۲. په پورتني عکس کې کوم زیارت وینئ؟

زمونږ پیغمبر حضرت محمد(ص) له کوچنیوالي څخه د ښو او ښکونو اخلاقو څښتن و. حضرت محمد (ص) به د خپلو همزلو له کورنیو سره پسه ټیږ درناوي چلند کاوه. له دې کبله دده نیکه (عبدالطلب) ورته تل دځوی خطاب کاوه او په هغه باندې ټیږ گران و. همدا رنگه د ده تره (ابوطالب) هم په ده باندې ټیږ پام کاوه او د خپلو اولادونو په شان ورته گران و. حضرت محمد(ص) هم د مشرانو درناوی او عزت کاوه او له هغوی سره یې د کور او کورنه بهر په کارونو کې مرسته کوله، ځکه هغوی ته د زړه له کومې گران و. که څه هم دی یتیم و خو دخپل نیکه او تره په شفقت او مهرباني، کې یې د پلازمینه تر لاسه کړې وه.

لغتونه او معنا کاني:

پښتورنگی	پیغام وړونکی
نځي وزله :	غریب
جامع :	پور نوم دی

د زده کوو نکو فعالیتونه:

له یو بل سره متن ولولئ.

له تورو څخه کلمې جوړې او د چوکاټ په خالي ځایونو کې یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

کړچنیوالی	=	ی + ل + ا + و + ن + ی + و + ا + ل + ی =
	=	ه + م + ز + و + ل + و =
	=	ج + ا + م + ع =
	=	ه + ل + ک =
	=	پ + ا + ک =

کورنۍ دنده:

- زده کورنۍ دې په خپله خوښه د لوست درې کړنې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

حضرت ابو بکر صدیق (رض)

مورخه: د متن لوستل، لیکل، د حضرت ابو بکر صدیق (رض) د لوړ شخصیت پیژندل او د هغه په کړو وړو عمل کول او دنورو کلمو په معنا وپوهېدل دي.

پوښتني:

۱. آیا د حضرت ابو بکر صدیق (رض) په هکله څه ویلی شې؟
۲. د حضرت ابو بکر صدیق (رض) اصلي نوم څه دی؟
۳. حضرت ابو بکر صدیق (رض) د حضرت محمد(ص) څویم پلار دی؟

(عثمان) او په ابو قحافه سره یې شهرت درلود.

د حضرت محمد(ص) له خوا ورته د صدیق لقب ورکړل شوی و. ابو بکر صدیق(رض) دینداره او د بنو کړو وړو خاوند و. تل به یې له خلکو سره په ورین تندي خبرې کولې. په خپلو دندو کې وفا دار او رښتینی و. ده خپل مال او شتمني د خدای (ج) په لاره کې ورکوله. او له یې وزلو سره یې د خپل توان په اندازې مرسته کوله. حضرت ابو بکر صدیق(رض) له کوچنیوالي څخه د حضرت محمد(ص) سره مینه درلوده، ناسته او ولاړه به یې ورسره کوله. کله چې حضرت محمد(ص) په پیغمبرۍ مبعوث شو، نو حضرت ابو بکر

صديق(رض) لومړی سړی و، چې په حضرت محمد (ص) يې ايمان راوړ او د اسلام په مبارک دين مشرف شو. کله چې حضرت محمد(ص) له مکې معظمې نه مديني منوري ته هجرت کاوه دی يې د لارې ملگری و او همدا راز په ټولو غزاگانو کې ور سره و. کوم وخت چې حضرت محمد(ص) له دې نړۍ څخه رحلت وکړ، نو حضرت ابوبکر صديق (رض) د مسلمانانو خليفه وټاکل شو. دوه کاله او شپږ مياشتې يې خلافت وکړ او د ۶۳ کالو په عمر يې له دې دنيا څخه رحلت وکړ.

د زده کوو نکو فعاليتونه:

يړ د بل په مرسته د لوست جملې په کرار سره ولولئ. د حضرت ابوبکر صديق(رض) د کروړو په هکله له يو بل سره خبرې وکړئ.

د لاندې کلمو سمه معنا له چوکاټ څخه پيدا او د کلمو تر څنگ يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

صديق	ورين	هجرت	رښتني، عزتمند، پراح، پلټون، غريب، لېوډېدنه
مشرف	بيوزله	مبعوث	

- لاندې پوښتنو ته په شفاهي توگه ځوابونه ورکړئ.
- د حضرت ابوبکر صديق (رض) د پلار نوم څه و او په څه باندې مشهور و؟
 - د حضرت محمد (ص) لومړی پلار څوک و؟

کورنۍ دنده:

- زده کونکي دې د لاندې جملو تش ځايونه په سمو کلمو سره ډک او په خپلو کتابچو کې دې وليکي.
- حضرت ابوبکر صديق (رض) د حضرت محمد (ص) لومړی _____ و.
 - ابوبکر صديق (رض) دينداره او د _____ خاوند و.

د ښوونکي مقام

موڅه: د ښوونکي په درناوي او دهغه د دندې په ارزښت پوهېدل او د دې متن سم لوستل، لیکل او د نورو کلمو په معنا پوهېدل دي.

پوښتني

۱. تاسې لیک او لوست له چا نه زده کوی؟
۲. ښوونکي پر موږ باندې ولې د موږ او پلار په شان حق لري؟
۳. تاسې د خپل ښوونکي ورځ څه ډول لمانځي؟

هغه څوک چې موږ ته لیک او لوست را زده کوي، ښوونکي نومېږي. ښوونکي موږ ته هره ورځ نوي معلومات راکوي. موږ د نوي او سوکاله ژوند لپاره روزي، نو ښوونکي ځکه د موږ او پلار په شان په موږ باندې حق لري. باید درناوی یې وکړو او په لارښوونو یې عمل وکړو. د ښوونکي د مقام د درناوي په خاطر په ځینو هیوادونو کې یوه ورځ د ښوونکي د ورځې په نوم لمانځل کېږي. همدارنگه زموږ په هېواد کې هم یوه ورځ د ښوونکي د ورځې په نامه شته، چې د زده کوونکو له خوا په خوشحالي، اوډ تړانو په ویلو لمانځل کېږي. زده کوونکي د خپلو ښوونکو په ګټورن مېلې جوړوي او په خوښۍ سره دغه ورځ تېروي.

لغتنه او معناگانې:

مقام :	منزلت
د رڼاوی :	احترام
هېواد :	وطن

د زده کوونکو فعالیتونه:

❖ یو د بل په مرسته د متن جملې ولولئ؟

❖ د لاندې کلمو معنای په چوکاټ کې له لیکل شویو کلمو څخه وټاکئ او بیا یې د کلمو تر څنګ په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

احترام
آرامه
استاد

سو کاله: _____

درناوی: _____

ښوونکی: _____

❖ زده کونکي دې د متن د څو جملو املاء یو بل ته وړایي.

کورنۍ دنده:

❖ هر انو زده کوونکو! د ښوونکي، لیک، لوست، درناوی کلمې لومړۍ په لنډو جملو کې وکاروئ. او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

ښه زده کونکي

مړخه: د ښو زده کونکو په ښو صفتونو پوهېدل. د هم ټوله (مترادف) کلمو پېژندل او دهغو سمه کارونه او د دې شعر سم لوستل او سم لیکل دي.

پوښتني:

۱. موږ چا ته ښه زده کونکي وېلي شو؟
۲. تاسې چې ښه زده کونکي یاست څه باید وکړئ؟
۳. ستاسو له نظره ښه زده کونکي باید کوم کارونه ترسره کړي؟

د مکتب ښه شاگردان یو	د هېواد ښکلي کلان یو
په شوق وایو خپل درسونه	موږ د پوهې مینان یو
مسلم پام په کتابو کړو	د کتاب طرفداران یو
د لویانو کړو نمانځنه	د عالي خوي خاوندان یو
رښتیا وایو رښتیا اورو	په رښتیا پسې روان یو
مهال وېش سره سم درومو	همېشه وخت شناسان یو
ازموینې نه څنګ نه کړو	ښه ډاډه په امتحان یو
هیڅ وخت چا سره جنګ نه کړو	یو د بل انــــلیمبرالان یو
	د نژند یو موږ ملګري
	مینه ناک د خپل عرفان یو

محمد عثمان نژند

د زده کو و نکو فعالیتونه:

د ښو زده کوونکو په اړه له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا دې د هرې ډلې یو تن زده کوونکی د تیرلګې مخې ته راشي او د ښه زده کوونکي د صفونو په هکله دې نورو ته معلومات ورکړي.

په لوستل شوي شعر کې هم وزنه کلمې پیدا کړئ لکه شاگردان، ګلان او په خپل کتابچو کې یې ولیکئ.

په لاندې چوکاټ کې مترادفي کلمې پیدا کړئ او د کرښې په واسطه یې په خپل کتابچو کې سره ونښلوئ.

امتحان	مکتب
همیشه	شاگردان
زده کوونکي	ښکلي
وطن	میه
ښایسته	هېواد
محبت	مدام
زحمت	ازموينې
ښورښي	زيار

کورنۍ دنده:

- لاندې نیمګړي بیتونه د چوکاټ په مناسبو نیم بیتو سره بشپړ. او په کتابچو کې یې ولیکئ.
- د مکتب ښه شاگردان یو _____
- په شوق وایو خپل درسونه _____
- مدام پام په کتابو کړو _____

موږ د پوره مینان یو
د هېواد ښکلي ګلان یو
د کتاب طرقداران یو

يادونه: مترادفي کلمې: هغه کلمې دي چې په معنا کې یو شی وي، په بڼه او شکل کې سره توپیر ولري.

تو که او کیسی

هر څه: چې زده کوونکي د توکي او کیسی په معنا او مطلب پوه شي. توکي او کیسی سسي ولولي او ویني لیکي.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر توکه او کیسی څه ته وایي؟
۲. تاسو کله له چا څخه توكي او کیسی اورېدلي دي؟
۳. څوک کولی شي چې يوه توکه او يا کیسی وروایي؟

يو مسافر سړی په ژمي کې له يوه کلي څخه تېرېده. د کلي سېي پرې را ټول شول. کله چې هغه تېرې ته لاس کړ، تېره په ځمکه کې کلکه نښتې وه مسافر په زوره نارې کړې: دا څنگه کلی دی، چې سېي يې خوشې کړي او تېرې يې تړلي دي؟

کیسی

نه گیلډر دی نه زمړی هسې ښکاری لکه سېي
د پسو او خړو دښمن دی کوم حیوان د دې وطن دی
ورائې دا څه شی دی؟ (ل، ی، و، هـ)

لغتنه او معناگانې:

تو که : خدا لرونکي خبرې يا فکاهي
نارې : غرونه

يادونه: کیسی د يوې پوښتنې او غوښتنې په توګه په شعر او نثر کې راوړل کېږي او مقابل لوری ځواب وایي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

يو د بل په مرسته د لوست متن په چوپښتيا سره ولولئ!
د مثال په ډول دې خوښه زده کوونکي يوه کيسه، په ټولگي کې په لور
اواز ولولي.

په خپلو ډول کې لاندې پوښتنو ته په شفاهي توگه ځوابونه ورايئ!

۱. مسافر له کوم ځايه تېرېده؟
۲. د کلي سبي ولې پر مسافر راټول شول؟
۳. مسافر څه شي ته لاس ټيټ کړ؟
۴. د کلي په هکله يې د څه شي شکايت وکړ؟

د لاندې کلمو لپاره دوه معناگانې درکړل شوي دي تاسې د کلمو سمه معنا
په گوته کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.

لوقي	ډبري	الف: تيرې
مخامخ	خواته	ب: ترڅنگ
خبرې	غورونه	ج: نارې

کورنۍ دنده:

- د ټورکي او کيسې متن په خپلو کتابچو کې په ښکلي خط سره وليکئ. او
هم يوه ټورکه يا يوه کيسه، له خپلې کورنۍ څخه زده کړئ.

راځي چې کتاب ولولو

موږ څه: زده کړونکي وپوهېږي چې له هر څه نه کتاب ته زياته اړتيا لرو. همدا رنگه د کتاب په ارزښت پوهېدل، په لارښوونو يې عمل کول او ددې متن سم لوستل او سم ليکل دي.

چو بنسټي:

۱. کوم ډول کتابونه مو خوښېږي؟
۲. پرته له درسي کتابونو نور کوم کتابونه لولي؟
۳. ستاسو له نظره د کتاب لوستل څه گټه لري؟

کتاب ډېر ارزښت ناک شی دی. ځکه چې له لوستلو يې پوره زده کړو. ناسي پوهېږئ، چې پيسې آخر خلاصېږي. خو د کتاب گټې د ژوند تر پاي پورې نه خلاصېږي. دوستانو! کتاب ولولئ! د کتاب هر توري، هره کلمه او هره جمله د موږو په څېر ارزښت لري.

کتاب موږ ته گټورې لارښوونې کوي او د ژوند له رازونو څخه مو خبروي. د هر څه په هکله معلومات راکوي. کتاب زموږ فکر په کار اچوي او لوستل يې د فکري ودې او پر مختگ سبب گرځي، په يوازيتوب کې مو ډېر ښه ملگري هم دی. د کتاب کلمې او جملې بايد په ډېر غور سره ولولو. په معنا يې وپوهېږو، پند ترې واخلو. په لارښوونو يې عمل وکړو. نو راځئ! چې کتاب ولولو، چې گټور و لارښوونو او زده کړو په وسيله يې خپل ځان، کورنۍ او د خپل گران هېواد خلکو ته خدمت وکړو.

د زده کو و نکو فعالیتونه:

❖ د لوست متن د یو بل په مرسته ولولئ.

❖ لاندې نیمګړې جملې په قوسونو کې د لیکل شویو مناسبو کلمو له مخې بشپړې کړئ.

— کتاب ډیر ارزښت ناک شی _____ (دی، ده)

— ځکه چې په لوستلو یې _____ زده کړو. (لوست، پوره)

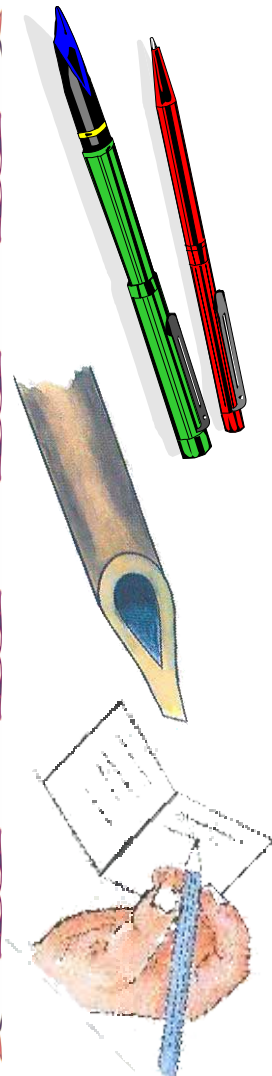
— د کتاب هر توری، هره کلمه او هره جمله د مرغلرو په څېر ارزښت _____ (لري، ورکوي)

کورنۍ دنده:

- په خپلو کتابچو کې د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره ډک کړئ.
- کتاب موږ — لارښوونه کوي.
- کتاب زموږ فکر په کار —.
- د کتاب کلمې او جملې باید په ډیر غور سره —.

د نى قلم وايي

اتم لوست

مورخه: د قلم په ارزښت، گټو او اړتياو وپوهېدل او د دې لوست سم لوستل او ليکل دي.

پوښتني:

۱. تاسې خپلې ليکنې په څه شي کوئ؟

۲. څو ډوله قلمونه پيژنئ نومونه يې واخلئ؟

د نى قلم وايي: زه په بېدیا او دښتو کې زرغورېم. کله چې انسان وپيژندم
د قلم په نوم يې ياد کړم. زه د پوهانو، عالمانو او ستاسو زده کوونکو د ليکلو
وسيله یم. له يو لاس څخه بل لاس ته په درناوي گرځم. ټول ژوند مې په
محبت او عزت کې دی ځکه د پوره پلويان خپل مطلب، ويناوې او غوښتنې
زما په ژبه بيانوي.

لغتنه او معناگانې:

بېدیا :	دښتې
پوهان :	عالمان
عزت :	قدر
درمل :	دوا

د زده کوونکو فعالیتونه:

په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ او بیا له یو بل سره د متن په مطلب خبرې وکړئ. وروسته دې د هر ګروپ یو تن د تړلګې مخې ته راشي او د قلم د ګټو په هکله دې خپل معلومات نورته وړاندې کړي.

له لاندې ګورو کلمو څخه په خپلو کتابچو کې بشپړه جمله جوړه کړئ.

— وسیله یې، د لیکلو، او، ستاسو، زه، د پوهانو، عالمانو، زده کوونکو

◆ لاندې کلمې په څپو واړوئ!

قلم: ق—لم— عزت: — لیکلو: —

کورنۍ دنده:

— زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لوستل شوی لوست په ښکلي خط سره ولیکي.

د پوهولو او را پوهولو لارې چارې

موخه: زده کړونکي د پوهولو او را پوهولو د مهارتونو په ارزښت او لارو چارو وپوهېږي

ارمن سم ولولي او سم بې وليکي.

پوښتنې:

۱. ستاسو په فکر پوهول او را پوهول څه شي ته وايي؟ خبرې پرې وکړئ!
۲. تاسې خپل مطلب نور ته څرنگه ورپوهولی شئ؟

پوهونه او را پوهونه په بېلابېلو لارو چارو سره سرته رسېږي. د دې لپاره چې د دوو انسانانو ترمنځ خبرې اترې په سمه توګه ترسره شي، نو باید د مفاهمي له بېلابېلو لارو چارو څخه کار واخیستل شي. مفاهمه د ستونزو د حل پیرازینې لاره ده. د پوهولو او را پوهولو مهارتونه په شفاهي ډول، د تلیفون او انټرنېټ په وسیله او همدا رنگه د لیک د ډولونو په توګه ترسره کېږي.

د پوهولو او را پوهولو د اوسنیو وسایلو په وسیله د انسانانو ترمنځ اړیکې ډېرې نژدې شوي او په ډېرو لږو هېوادونو او ځایونو کې انسانان کولی شي چې د اړتیا په وخت کې خپل مطلب او پیغام وليکي او پر بل ته یې واستوي.

لغتونه او معناګانې:

مفاهمه :	پر تړبله پوهول را پوهول
اړتیا :	ضرورت
اړوند :	مربوط
اړیکې :	رابطې

د زده کوونکو فعالیتونه :

- ♦ د لوست متن پر د بل په مرسته ولولئ. او بیا د مفاهمي د ډولونو په هکله له یو بل سره خبرې وکړئ.
- ♦ په خپلو خبرو کې د مفاهمي ګټې بیان کړئ.
- ♦ د لاندې جملو تش خاېونه په قوسونو کې د مناسبو کلمو له مخې په خپلو کتابچو کې ډک کړئ!
- ۱. پوهونه او راپوهونه په بېلابېلو _____ سره سرته رسېږي.
(لارو، طریقو)
- ۲. ددې لپاره چې د دوو انسانانو ترمنځ مفاهمه په سمه توګه پیل شي، نو باید د لاندې بېلابېلو _____ څخه کار واخیستل شي.
(لارو چارو، ډولونه)
- ♦ لاندې کلمو ته پام وکړئ او په تورو یې واورئ!
- الف: پ + و + ه + و + ن + ه = پوهونه ب: خ + ب + ر + ی = خبرې
- مفاهمه _ انټرنېټ _ تلفون _ اړتیا

کورنۍ دنده:

- هر انو زده کوونکو! د لوستل شوي لوست له مخې څو کلمې وټاکئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې په څپو واورئ.
- څو ډوله مفاهمه مو وپېژنده؟ ځواب یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

د ناروغۍ رقعہ

موخه: چې زده کونکي د ناروغۍ رقعہ ولولي، دې ليکي او د ناروغۍ په وخت کې خپل ښوونځي ته يوه رقعہ واستوي. املاء، انشاء او ليک دود زده کړي.

پوښتنې

۱. که چېرې څوک ناروغه شي ښوونځي ته څنگه خبر ورکوي؟
۲. ولې موږ د ناروغۍ رقعہ د ښوونځي ادارې ته استوو؟

د ميرويس نيکه د ښوونځي ښاغلې سر ښوونکي صاحب! زه بريالۍ د خوشحال زوی، د دريم ټولگي زده کونکي د ناروغۍ له امله ښوونځي ته د زده کړې لپاره درنلی نه شم. په ډېر درناوي له تاسو څخه هيله لرم چې ما د سوبتيا په کتاب کې ناسوب ونه گڼئ.

په درناوي

/ نېټه /

(د زده کونکي لاسليک)

لغونه او معناگانې:

سوبتيا : حاضري
ناسوب : غير حاضر

د زده کوونکو فعاليتونه:

- ◆ د ناروغۍ رقعہ يو له بل سره ولولئ!
- ◆ زده کونکي دې يو بل ته د ناروغۍ رقعہ املا وړايي.
- ◆ د ناروغۍ رقعہ له ياده زده کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.

کورنۍ دنده:

- يوه د ناروغۍ رقعہ په خپل نوم په خپلو کتابچو کې وليکئ!

موخه: د ضروري رقي د ليکني په هدف او مطلب، وپرهيري. همدارنگه له ياده يې وليکي

پوښتنې:

۱. تاسو د کوم ضروري کار په پيدا کېدو سره خپل ښوونځي ته څنګه خبر ورکوئ؟
۲. ولي موږ د ضروري رقعې د ښوونځي ادارې ته استوو؟

د رحمان بابا د ښوونځي ښاخلي سرښوونکی صاحب!
زه سورګل د محمد گل زوی، د درېم ټولګي زده کوونکی نن د يوه ضروري کار له امله، ښوونځي ته د زده کړې لپاره نه شم درتلی. په ډېر درناوي له تاسو څخه هيله لرم، چې د سويتيا په کتاب کې ناسوب نه شم. په درناوی

/ نېټه

(د زده کوونکي لاسليک)

لغونه او معناګانې:

اړتيا:	ضرورت
هيله:	اميد

د زده کوونکو فعاليتونه:

- ◆ زده کوونکي دې له يو بل سره ضروري رقعې ولولي.
- ◆ يو بل ته د ضروري رقعې املا ووايست!
- ◆ ضروري رقعې له يادو زده کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ!

کورنۍ دنده:

- په خپلو کتابچو کې په خپل نوم ضروري رقعې وليکئ.

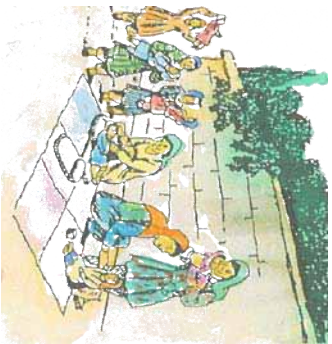
د ماشومانو لوبې

موږ څه: زده کونکي دې دخپل هېواد ډول ډول لوبې وپېژني. د هغو په کتير دې پوه شي او د لوست متن دې سم ولولي او سم يې وليکي.

پوښتنې:

۱. په انځورونو کې څه وينئ؟ خبرې پرې وکړئ!
۲. څو ډوله لوبې مو زده دي؟ نومونه يې واخلئ!
۳. لوبې څه گټې لري؟

ماشومان ډول، ډول لوبې کوي. هغه لوبې، چې ماشومان يې په خپل منځ کې کوي زموږ وطني لوبې دي، دڅه لوبې د گاډۍ چلولو، پټ پټاني يا پټوزني، پهلواني، چمبه وهلو، نانځکې کولو، جفت او ناق، ليندۍ ويستلو، بنگړي مات، ټال اچولسو، اکوبکو او داسې نورو لوبو څخه عبارت دي. هغه لوبې چې په بدني ډول تر سره کېږي د ماشومانو بدني پياوړتيا ته گټه رسوي. او هغه لوبې چې په ذهني ډول تر سره کېږي ماشوم دلوبو کولو مهارتونو ته هڅوي او روزل کېږي چې په خپله ټولنه کې خپل رول وپېژني، د مثال په توگه: د نانځکو کولو لوبه، زياتره نجونې په خپل منځ کې تر سره کوي، خو کله بناني واره هلکان هم په خپلو لوبو کې گډون ته راوبولي. دوی سيوري ته په پوه پوه کوښه ځای کې کښېني او کوره کې جوړوي. وړې توشکې او فرشونه پکې اواروي. بالښتونه يې غاړو ته ږدي او نانځکې پکې کېږي. د لوبو نور شيان هم د کور په مناسبو ځايونو کې ځای په ځای کوي. نجونې خپلې ډلې په دور برخو وېشي او په خپل منځ کې د دور کورنېو په څېر چلند اوتگ راتگ کوي. يوه ډله له بلې

نه د يوې نانځکې غوښتنه کوي، بيا يې واده جوړوي او تر دې پورې چې د ناوې د ورلړ دود تر سره کوي. دا لوبه د ماشومانو لپاره ډېره په زړه پورې ده. ځکه چې ماشومان د کورني ژوند لپاره روزل کېږي او خپل رول په ټولنه کې پېژني.

مآخذ: افغان اساسي قابليتونه، پښتو لپاره د زده کړې لازمي مواد.

لغورنه او معناگانې:

دایره	چمبه :
گوډۍ، ناوکی	نانځکې :
قوي	پیاوړی :
ساعت تېري	لوبې :
رسم او رواج	دود :

د زده کوونکو فعالیتونه:

♦ متن په روانه توګه ولولئ او بیا د (چمبه، نانځکې، لوبې) کلمې په څپړ واړوئ.

♦ ووايئ چې د لوست اصلي مطلب څه شی دی؟ سم ځواب ور په ګوته کړئ.

او بیا یې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

الف: د افغاني ماشومانو وطني لوبې دي.

ب: د نانځکې لوبه ده.

ج: لوبې او ساعت تېري دي.

♦ د (چمبه، لوبې، نانځکې) کلمې په لنډو جملو کې وکاروئ.

کورنۍ دنده:

– په خپلو کتابچو کې د لاندې جملو تش ځایونه د چوکاټ په مناسبو کلمو سره ډک کړئ.

فرشونه، لوبه، کوره کې، توشکې، هلکان

دا _____ زياتره نجونې په خپل منځ کې تر سره کوي خو کله کله ښايي وړه _____ هم خپلو لوبو ته را وېږلي. دوی سيوري ته په يوه ګوښه ځای کې کښېني او _____ جوړوي. ورې _____ او _____ په کې اړوي بالښتونه يې غاړو ته ږدي او نانځکې پکې کېږي.

موخه: د کيسې، لوستل، ليکل، د ژوند دکړاوونو او سختيو په وړاندې د پياوړي عزم، د صبر درلودل او د نا اميدۍ څخه د ځان ژغورل دي.

پر بنسټي:

۱. ناسي د يوې داسې پېښې کيسه وکړئ چې ځورېدنکې او خپله مو لېدلې وي؟
۲. که چيرې يو معيوب ورينو د خپل وس په اندازې بايد ور سره څه وکړو؟

يوې کورنۍ کې يو هلک او سېده، چې بريالي نومېده. د بريالي کورنۍ ډېره بيوزلې وه. دده کونډې مور به د گنډلو له لارې خپلو ماشومانو ته ډوډۍ پيدا کوله. د بريالي ماما، اکبر هم دخپلې خور له ستونزو څخه ډېر ځورېده، او له ځان سره به يې ويل: «که د شېلې ځمکه خپلې خور ته ورکړه بريالي دخپل ماما په دې کار ؟...» اکبر د شېلې ځمکه خپلې خور ته ورکړه بريالي دخپل ماما په دې کار ډېر خو شحال شو. بريالي او زمرې چې سره وروڼه ورو يوه ورځ دواړه د يوې او غو آيانو د پيدا کولو لپاره د ناظر کور ته ورغلل. ناظر د جبار خان غو آيان دوی ته امانت ورکړل. دواړه وروڼه د شېلې د ځمکې په لور روان شول. بريالي او زمرې په لاره روان وو چې خير محمد اکا يې په مخه ورغې او هغوی ته يې داسې وويل: «په دې لاره مه ځئ چې د ماين خطر په کې دی.» بريالي د خير محمد اکا خبره ونه منله زمري هم د اکا خبره بريالي ته

تکرار کړه، خو بريالی په قهر شو او زمري يې کورته ولېږه. بريالی يوازي د شېلي د ځمکې خواته لاړ. هلته لانه ورسېدلې چې د ماين د چاودنې سره ټپي شو د کلي خلک چې خبر شول. ټول د بريالي مرستې ته را ورسېدل او هغه يې روغتون ته بوت. ډېر سخت ټپي شوی و.

ډاکټر وويل: «چې ده ته وينه په کار ده». هيچا هغه ته وينه نه ورکوله. د بريالي مور حېرانه وه چې څه وکړي؟ کریم چې د بريالي له نږدې خپلوانو څخه و، بريالي ته يې خپله وينه ورکړه او له مرګ څخه وژغورل شو خو يوه پېښه يې پرې شوه. د پښې پرې کيدو بريالی له ژوند څخه نا هيلې کړ. د هغه ناامېدۍ ټوله کورنۍ خواشينې کړې وه. مور يې ماما ته وويل: «چې وروړه! بريالی به له دې نا امېدۍ څخه وژغورل شي؟» هغه به ورته ډاډه ورکاوه. يوه ورځ يې ماما بريالی له معيوبينو سره د مرستې مرګر ته بوت او مصنوعي پښه يې ورته جوړه کړله. هغه اوس کولی شي چې په لاره وګرځي. خو سره له دې هم خورېده او خپل ځان ورته نيمګړی ښکارېده. دی له وزګارتيا څخه ډېر زړه تنګی شوی و. زمري وروړ يې ، دی له يوه ګڼوونکي سره شاکر د کړ. له څه مودې وروسته بريالي ګڼل زده کړل. چې له دغې دندې سره يې بيا په خوشحالي خپل ژوند کاوه.

لغونه او معناګانې:

بېرزي :	غږېږي
بېره :	چاګې
مرستي :	کو مکونه
ټپي :	زخمي يا ژوبل
خو اشنې :	څپه
شېلې :	دخوړ هغه ځای چې سېلابونه پکې تېرېږي

د زده کوونکو فعالیتونه:

لاندې پوښتنو ته ځوابونه وړکړئ!

۱. د بريالي کورنۍ له کومې لارې څخه ژوند کاوه؟
۲. اکبر څوک و او ولې يې د بريالي له کورنۍ سره مرسته وکړه؟
۳. خیر محمد اکا زمري او بريالي ته څه وويل؟
۴. د شپلي ځمکې سره نژدې څه پېښه وشوه؟
۵. د ماين چاودنې له پېښې وروسته بريالی ولې خور بده؟
۶. بريالي څه شی زده کړل؟
۷. بريالی اوس څه کار کوي؟

◆ زده کونکي دې د کيسې د مطلب په هکله له يو بل سره خبرې وکړي او بيا

دې د هرې ډلې يو تن راشي او د بريالي کيسه دې په لنډه توګه نورو ته ووايي.

دا لاندې کلمې او معناګانې په کتابچو کې وليکئ او په جملو کې يې وکاروئ.

الف: عيب، معيوب، عيب لرونکي

ب: ستونزې، مشکلات

ج: بېر، عجله

د: ټيټې، زخمي

کورنۍ، دنده:

زده کونکي دې د لاندې جملو تش ځايونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره پوره کړي.

کتابچو کې ډک کړي.

الف: دا هملک معيوب _____ . (دې، دي)

ب: هغه هلکان معيوب _____ . (دي، دی)

ج: دا نجلي معيوبه _____ . (ده، دی)

د مور او پلار حقونه

موڅخه: دپلار او مور په حقونو پوهېدل، له هغوی سره نیکي کول، له مفردو کلمو څخه د جمهور کلمو جوړول او د متن سم لوستل او سم لیکل دي.

پوښتني:

۱. موږ ولې د مور او پلار خدمت کوو؟
۲. تاسې له مور او پلار سره په کارونو کې څه ډول مرسته کوئ؟

د مور او پلار کلمې ټوټې دي. د مور او پلار درناوی او لږه دوی سره نیکي کول، د مسلماني له بنو اخلاقو څخه دي. خدای(ج) فرمایي دي: «تاسو د مور او پلار په مخ کې (اف) هم مه ویاست. چې زړه یې له تاسو څخه نا راضه او خپه نشي.» کله چې د مور او پلار په مخ کې (اف) ویل هم لازم نه وي نوموړ باید له هغو ټولو چارو څخه ځان وساتو، چې د دوی د خپګان سبب کېږي. له مور او پلار سره باید په ټوټې نرمۍ او ادب خبرې وکړو، همدا راز رسول الله (ص) د مور او پلار په اړه داسې فرمایي: «داالله(ج) رضا د مور او پلار په رضا کې ده» یعنې که له چا څخه مور او پلار خوښ او خوشحاله وي الله (ج) به هم ور څخه خوښ او راضي وي خو که له چا څخه مور او پلار نا راضه وي، الله (ج) به هم ور څخه ناراضه وي، نو غوره دا ده چې موږ د مور او پلار سره ښه چلند وکړو. په مینه او احترام د هغوی خدمت وکړو او تل یې دعا واخلو چې نیکمرغي مو په برخه شي.

د زده کو و نکو فعالیتونه:

په خپلو ګروپونو کې له یو بل سره د مور او پلار د حقونو په هکله خبرې وکړئ او بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي منځي ته راشي او په دې هکله چې په کور کې له مور او پلار سره کومې مرستې کوي خبرې وکړي.

د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

— خدای (ج) فرمایلي دي: تاسو د مور او پلار په مخ کې (أف) هم —
(مه و آياست، مه باسي)

— د الله (ج) رضا د مور او پلار په رضا کې — (ده، دی)

زده کوونکي دې په ګروپونو وويشل شي او د چوکاټ کلمې دې په خپلو کتابچو کې هېچا کړي.

نېکې، نې + کې
پلار
درناوی
آزار
مرسته

کورنۍ دنده:

— د مور او پلار د حقونو په هکله دوه لنډې جملې په خپلو کتابچو کې وليکئ!

د مور ورځ

مور خه: د مور د ورځې د لمانځلو په هکله معلومات ورکول ، د مفرد او جمع کلمو پېژندل او ددې متن سم لوستل او سم لیکل دي.

پوښتني:

۱. د مور د لمانځلو د ورځې په هکله څه ویلی شې؟
۲. آیا تاسو کله د مور ورځ لمانځلې ده؟ که مو لمانځلې وي په څه ډول؟
۳. تاسې د مور د لمانځلو په ورځ خپلې مور ته څه شې اخلې؟

افسانه او زلمی خور او ورور دي. دواړه په دریم ټولگي کې زده کړه کوي. دوی چې کله ښوونځي ته ځي، پلار یې هغوی ته دوی دوی افغاني ورکوي. زلمی خپلې پیسې لگولې، خو افسانې یوه افغاني لگوله او یوه افغاني یې ساتله. کله چې د مور ورځ رانژدې شوه، افسانې خپلې مور ته یوه ښایسته د ګلانو ګېلۍ د ګلانو له پلورنځي څخه واخیسته او ددې ورځې په لمانځلو کې یې خپلې مور ته ډالۍ کړه. بیا یې خپلې مور ته د دغې ورځې مبارکي وویلې او د مور لاسونه یې ښکل کړل. مور یې د افسانې مخ ښکل کړ او خوشحاله شوه. زلمی چې پیسې لگولې وې او خپلې مور ته یې هېڅ هم نه و اخیستي، پر خپلو کړو ډېر پېښمانه و. پرېکړه یې وکړه، چې نور به هېڅکله یې ځایه پیسې نه لگوي.

لغونه او معناګانې:

ښایسته :	ښکل :	مېچي
ګېلۍ :	کرده	پرېکړه : فیصله
ډالۍ :	تحفه	

د زده کو و نکو فعالیتونه:

په خپلو ګروپونو کې د مور د ورځې د لمانځلو په اړه له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا د هر ګروپ یو تن د تړلګي منځي ته راشئ او په دې هکله خپل معلومات نورو ته وړاندې کړئ.

♦ د پوځ کاپ د مفردو کلمو سره د جمع کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

مفرد	جمع
مور	مېندې
ورځ	
خور	
ورور	
منځ	

کورنۍ دنده:

- زده کونکي دې په خپلو کتابچو کې د (مور، خور، ورور، ورځ) کلمې ولیکي او بیا دې په لنډو جملو کې وکاروي.

د ليک او لوست ارزښت

موږ څه: د ليک او لوست په ارزښت پوهېدل او هم وپوهېږي چې ليک او لوست د ژوند لپاره لومړنی اړتياوړ څخه دی. همدا رنگه په لوست کې د مترادفو کلمو په نښه کول او لوستل دي.

يو پښتني:

۱. د ليک او لوست زده کړه څه گټې لري؟
۲. ليک او لوست ولې او څه ارزښت لري؟
۳. موږ ولې ليک او لوست زده کوو؟

جبار خان به تل د ليک او لوست د زده کړې مخالفت کاوه، خپله لور سپوږمۍ يې ښوونځي ته هم نه پرېښوده. يوه ورځ جبار خان او د هغه زوی اېمل د چکر وهلو شوق وکړ. دواړه په آس سپاره شول او چکر وهلو ته ووتل. اېمل قلم او کاغذ هم له ځانه سره واخيستل. جبار خان او اېمل دواړه له خپل کلي څخه ليرې په يورې هديره کې له آس نه لاندې وغورځېدل. د جبار خان پښه ژوبله شوه او په لاره تلې نه شو. د ماښام تياره ورو، ورو خورېده. جبار خان هک پک و چې څه وکړي. اېمل خپل پلار ته وويل: «چې هېڅ اندېښنه مه کوه زه به کور ته ليک وليکم» اېمل يو ليک ليکي. د آس په تڼدي يې څپوي او آس کور ته لېږي، سپوږمۍ چې په کور کې د آس په تڼدي ليک وښي. سمدلاسه يې اخلي او هغه خپلې کورنۍ ته لولي. کورنۍ يې د کلي خلک خبروي. کليوال ورځي او هغوی ژغوري. جبار خان له دې پېښې څخه وروسته وغوښتل چې اېمل ته سوغات ورکړي، خو اېمل د سوغات پر ځای د خپلې خور سپوږمۍ ښوونځي ته بيرته شاملېدل غواړي. جبار خان چې د ليک او لوست ارزښت په سترگو وليده نو خپلې لور ته يې د ښوونځي د بيرته شاملېدو اجازه ورکړه سپوږمۍ له خپل پلار نه ډېره خوشحاله شوه.

د زده کو و نکو فعالیتونه:

لوست په لوړ آواز ولولئ او په خپلو گروپونو کې د لوست د مطلب په هکله له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا دې د هر گروپ یو تن د ټولگي مخې ته راشي او د لوست په مطلب دې خبرې وکړي.

♦ لاندې مترادفي کلمې د کرښې په وسیله سره په خپلو کتابچو کې ونښلوئ.

بچپدل	تل
زخمي	سوغات
تحفه	ژوبله
همېشه	ژغورل

کورنۍ دنده:

- زده کونکي دې د لاندې جملو تش خاړه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي.
- الف: جبار خان اکا تل د لیک او لوست د زده کړې _____.
- ب: دوی له خپل کلي څخه لېرې په هدیره کې له آس نه لاندې _____.
- ج: جبار خان اکا له دې پېښې څخه وروسته خپلې لور _____ ته د ښورنځي د تلو _____ ورکړه.

نظم

اولسم لوست

چي د غره په خوځه لمر شي راښکاره
لوی واړه بې شي د مخ په تداره

موخه: د نظم پېژندل، د نظم لوستل او لیکل دي.

پوښتني:

۱. د پورتنۍ چوکاټ په منځ کې څه لیکل شوي دي؟ څو ک بې لولي؟
۲. تاسې نظم پېژنئ؟

نظم: هغه وینا او لیکنه ده چې وزن او وزن لرونکي کلمې ولري. نظم له یوه بیت، دوو بیتونو او یا زیاتو بیتونو څخه جوړېږي. لکه لاندې:

څلوریزه:

چې د غره په خوځه لمر شي راښکاره

لوی واړه بې شي د مخ په ننداره

ماشومان ژر روانېږي ښورنځي ته

هر څوک خپل کار پسې درومي دوباره

خو دا څلور بېته نظم دی:

سوله

بشر سسولې ته رابولې

د ژوند لوړه ترانه یې

ټول خوښي غواړي له تانه

د انسان د ژوند ارمان یې

ته کوتره یې د سولې

تل د سسولې نښانه یې

په هر چا باندې یې گرانه

سر لوړي د ټول جهان یې

کارگر

بیت: د نظم هغه برخه چې له دوو مصرعو څخه جوړه شوې وي.

لغتنه او معناگانې:

سوله : روځه جوړه
ارمان : هيله، اميد

د زده کوونکو فعالیتونه:

♦ زده کونکي دې لوستل شوی نظم له یو بل سره ولولي.

♦ په ګروپیزه توګه په نظمونو کې هموزنه کلمې پیدا کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

♦ زده کونکي دې له یو بل سره د نظم په مفهوم او معنا خبرې وکړي او نظمونه دې په یاد زده کړي.

کورنۍ دنده:

هرانو زده کوونکو!
- لوستل شوي نظمونه په یاد زده کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

موخه: د شعر لوستل، لیکل، د خانخاني په مفهوم او د هغه په زیاتونو پوهېدل او په شعر کې د مضادو کلمو پیژندل دي.

پوښتنې:

۱. انځور ته وگورئ او خبرې پرې وکړئ!
۲. ویلي شې چې خانخاني څه ته وايي؟
۳. خانخاني ولې ښه کار نه دی؟

دوي مرغۍ مې وليدلې
چغوبغ يې سره تود شو
آخر دواړو جنگ شروع کړ
کولوله لکه پناهوسکي
پيشو غلې هلته ناسته
خلیم دواړه خانخاني کې
دوي خپل منځ کې چغېدلې
يو له بله نږدې شولې
پنې پنېچې يې لگولې
پاس په ځمکه ولوېدلې
دواړه يې غبرگې ونيولې
په موزه موزه خوړلې

خانخاني د ځان بېلا ده
دا خبره مامنلې

روغن

لغو نه او معنا کاني

غلي : آرامه
غليم : دښمن

خانخاني : خان ستاينه يا خود خواهي
جنگ : جگړه

د زده کوونکو فعالیتونه:

نظم ولولئ او په خپلو گروپونو کې د شعر د مطلب په هکله خبرې وکړئ.
او بیا دې د هر گروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي د شعر مطلب دې نورو ته شرحه کړي.

لاندې کلمو ته متضادې کلمې له چوکاټ څخه وټاکئ او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

لیرې، لاندې، دلته، دوست، یووالی

الف: جنگ سو له ب: نږدې ج: پاس
د: هلته ه: غلیم و: خانخاني

کورنۍ دنده:

- زده کونکي دې د مرغۍ، جنگ، خانخاني او پېشو له کلمو څخه په خپلو کتابچو کې جملې جوړې کړي.

هو ښياره نجلی

موخه: د مرستي په ارزښت پوهېدل، له بې وزلو او سپين ډبرو سره مرسته کول او د دغه من لو ستل او ليکل دي.

چو ښتني:

۱. که يو سپين ډبرى او يا کوم معيوب غواړي چې د سپرک څخه تېر شي تاسي له هغوى سره څه کولى شى؟

۲. ستاسو په نظر له سپين ډبرو او معيوبو خلکو سره مرسته کول څه ډول کار دى؟

صابره چې په دريم ټولگي کې زده کړه کوي. يوه ورځ چې د ښورنځي په لور روانه وه، يو سپين ډبرى يې وليد، چې د سپرک په خوا کې ولاړ دى. غوښتل يې له سپرک نه تېر شي، خو پټه سپرک د موټرو او بايسکلونو د تگ راتگ له امله نه شو تېرىدى. د صابري چې ورته پام شو، ژر يې ځان سپين ډبري ته ور ورساوه، هغه يې د لاسه ونيو او د سپرک څخه يې تېر کړ. سپين ډبرى له صابري څخه ډېر خوشحال شو او ورته يې وويل: «لورې! پاک خداى (ج) دې همېشه بريالى کړه.»

لغتونه او معناگانې:

سپين ږيری	زور، د زيات عمر خاوند
هميشه	تل
بريالۍ	کاميابه

د زده کوونکو فعاليتونه:

❖ لوست په لور اواز ولولئ!

❖ زده کوونکي دې په گروپونو کې د مرستې په هکله له يو بل سره خبرې وکړي بيا دې د هر گروپ يو تن د ټولگي مخې ته راشي او د لوست مطلب دې په لنډه توگه نورو ته ووايي.

❖ لاندې جملې په خپلو کتابچو کې وليکئ او تش ځايونه يې په مناسبو کلمو سره ډک کړئ!

صابره چې په _____ ټولگي کې زده کړه کوي.

يو سپين ږيری سړی يې وليد چې _____ په خوا کې ولاړ دی.

غوښتل يې چې د سړک څخه _____ شي.

دصابرې چې ورته پام شو ژر يې ځان وروساوه _____ يې دلاسه ونيو او د سړک څخه يې تېر کړ.

کورنۍ دنده:

- په خپلو کتابچو کې د (مرسته، سپين ږيری، سړک) کلمې په لنډو جملو کې وکاروئ.

د کور په کارونو کې مرسته

موږ څه: د متن سم لوستل، لیکل، په متن کې د نومونو پیژندل او د مرستې په ارزښت او ګټو پوهېدل او له خپلې کورنۍ سره په چارو کې مرسته کول دي.

پوښتنې:

۱. تاسې له مور او پلار سره په کارونو کې څه ډول مرستې کوئ؟
۲. ستاسو په نظر مرسته او همکاري څه ګټې لري؟

زرغونه د احمد خور ده. دوی چې یوه ورځ له ښوونځي نه کور ته راغلل، ګوري چې مور او پلار یې په کور کې نشته. احمد، زرغوني ته وویل: «هو! مور او پلار مو حتمي د غنمو لو ته تللي دي.» زرغوني وویل: «ډوډۍ به وخورو، زه او ته به هم ورپسې د غنمو لو ته لاړ شو او هلته به د مور جاني او پلار جان سره مرسته وکړو.» احمد وویل: «ډېره ښه خبره دي وکړه لاړ به شو.» زرغونه او احمد د ډوډۍ له خوړلو وروسته د غنمو پټیو ته لاړل. ګوري چې پلار یې لو کوي او مور یې د غنمو وږي ټولوي. خور او ورور هم لستوني بله وهل، او د غنمو د وږو په ټولو لو یې پیل وکړ. پلار او مور یې په دې کار ډېر خوښ شول. سربېره پردې چې له خپل کار نه یې د ستړیا احساس ونه کړ. په خپل ګډ کار سره یې د غنمو لو په ښه توګه پای ته ورساوه. ښه زده کوونکي تل له مور او پلار سره په کارونو کې برخه اخلي او له هغوی سره مرسته کوي.

لغو نه او معناگانې:

مرسته : کومک
کله : پوځای
لو : رېښل

د زده کوونکو فعالیتونه:

- ◆ زده کوونکي دې په خپلو ګروپونو کې د لوست متن په چوپښتیا سره ولولي.
- ◆ خو زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي او د لوست مطلب دې د کیسې په توګه نورو ته ووايي. او هم دې له خپلې کورنۍ سره د مرستې کولو خبرې وکړي.

◆ د چوکاټ له تورو څخه په خپلو کتابچو کې په عمودي او افقي توګه کلمې جوړې کړئ.

م					
د	ا	غ	ل	ل	ل
ر		ن	م	م	و
س					
ت					
ه					

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې دلاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړي.
- ۱. زرغونه د احمد _____ ده.
- ۲. دوی چې یوه ورځ د _____ څخه کور ته راغلل. (ښوونځي، ټولګي)
- ۳. زرغونې وویل، ډوډۍ به وخورو، زه او ته به هم ورپسې د _____ لو ته ولاړ شو. (غښتو، جوارو)

خو اخوږي

مو خټه: د متن سم لوستل ، ليکل او د خو اخوږي په معنا پوهېدل او له نورو سره د خو اخوږي درلودل دي.

يو بښتي:

۱. که څوک له يړي پښتي سره مخامخ شي تاسې له هغه سره څه کوئ؟
۲. آيا کوم وخت مو له چا سره خو اخوږي کړې ده؟

يوه ورځ اجمل د ښوونځي په لور روان و. په لاره يې يو پنځه کلن هلاک وليد، چې ناڅاپه يې په زړه کې څه وگرځېدل او په خفاسته شو. خو څو ګامه لانه و تللی، چې پښه يې له ډبرې سره ونښته، په ځمکه ولوېد او په ژړا شو.

اجمل چې د هغه لوېدلو او ژړا ته پام شو. زړه يې پرې وسوځېد. خپل لاسي بکس يې په ځمکه کېښود. هغه يې له ځمکې څخه راپورته کړ. کالي يې په کرار سره وروځنېدل. څرنگه چې هغه په زوره لويېدلې و، لاسونه او ځنګلونه يې ژوبل شوي وو، له ډبر درد او سوري څخه يې ژړل. اجمل د لاسونو څخه ونيو او په ډبره مينه يې ورته وويل: خیر دی وروږجانه مه ژاړه! لاسونه او ځنګلونه به دې ښه شي! بيا يې اوښکې ور پاڅي کړې. کوچني هلاک چې د اجمل مهر باني او خواخوږي وليده خپل درد يې هېر کړ. او له اجمل څخه يې مننه وکړه.

لغو نه او معناگانې:

خراخوړي :	هملردي، زړه خوړي
مننه :	کور ودانې
خېدل :	ټکان ورکول
ناڅاپه :	بې خبره
خفاسته :	مېله

د زده کوونکو فعالیتونه:

❖ د لاندې کلمو سمه معنا د چوکاټ څخه وټاکئ او د کلمو تر څنګه یې په کتابچو کې ولیکئ.

مېله – ژوبل – زیات – تیرې – وړوکی

خفاسته: _____ ټوږې: _____ زخمې: _____ ټوږ: _____ کوچنې: _____
❖ د لوست د متن په اړه له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا څو زده کوونکي د لوست د مطلب په اړه خپل معلومات وړاندې کړئ.
❖ دوه دوه زده کوونکي دې د تختې منځي ته راشي یو بل ته دې د لوست له منځي املا ووايي.

کورنۍ دنده:

- لاندې کلمې لومړی په کتابچو کې ولیکئ بیا د هرې کلمې توري وشمیرئ. او د کړنو لاندې یې ولیکئ.

اجمل ، روان ، هلاک ، ځمکه ، ژړا ، لاسونه
۴

موڅه: د نثر پېژندل، د نظم سره د هغه توپير، لوستل او ليكل دي.

پوښتني:

۱. تاسې نثر پېژنئ؟
۲. ستاسو په نظر نثر څه ته وايي؟

نثر څه ته وايي؟ نثر هغه وينا او ليکنې ته وايي چې وزن لرونکی کلمې و نه لري. لکه زموږ ورځنۍ خبرې اثرې.

يوه ورځ يو سړی ډاکټر ته ورځي، ويې ويل: «کپه مې خوږېږي، ډاکټر وويل:» نن دې څه خوړلي دي؟« ناروغ وويل: «سسوي جوړۍ مې خوړلي وه.» ډاکټر ورته د سترگو درمل ورکړ. ناروغ پوښتنه وکړه: زما خو کپه درد کوي تا ولې د سترگو درمل راکړ؟ ډاکټر وويل: «که چيرې ستا سترگې روغې وای نو تا به هېڅکله سسوي جوړۍ نه خوړه.»

د زده کوونکو فعالیتونه:

❖ زده کوونکي دې یو د بل په مرسته لوستل شوی متن ولولي.

❖ زده کوونکي دې د نشر لنډه تعریف په یاد زده کړي.

❖ زده کوونکي دې یو بل ته د متن له مخې املا وړائي.

❖ زده کوونکي دې د نشر او نظم ترمنځ توپیر بیان کړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لاندې جملې ولیکي او تش
خاڼو ته دې په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

بیره ورځ یو سړی _____ ته ولاړ او وینې ویل، کپه مې خوږېږي.

ډاکټر وویل، نن دې څه _____ دي؟

ناروغ وویل، _____ ډوډۍ مې خوړلې ده.

ډاکټر ورته د _____ درمل ورکړ.

ناروغ پوښتنه وکړه. زما خو کپه درد کوي تا ولي د سترگو _____ راکړه؟

ډاکټر وویل، که چېرې ستا سترگې روغې وای نو تا به هېڅکله

سړي ډوډۍ _____.

مکر جنه ګېلږه او ناپوه چترګی

موخه: زده کړونکي دې لوست ولولي، سم دې يې وليکي او په دې پوه شي چې مکر او فریب ښه کارونه نه دي او بايد څوک پرې ونه غولېږي.

پوښتنې:

۱. په پورتنۍ انځور کې څه ويني؟
۲. تاسو ګېلږه ليدلې ده؟ خبرې پرې وکړئ!
۳. په تېر کال کې مو کوم ژوي او مرغان وپېژندل نومونه يې واخلئ؟

يوه ورځ د يوه کلي تر څنګ ګېلږه روانه وه، يو چترګ يې د ونې په بڼاخ وليد، سمدلاسه ودېده او په ډېر مکر يې د چترګ درناوی وکړ او ورته يې وويل: زه ستاپلار او ټول قوم پېژنم، پلار به دې په ډېر خواږه غږ آذان کاوه چې په نړۍ کې دغه شان خوږ آذان د بل چا نه و. که چېرې ته هم يو وار بانګ وکړې او کاشکې! ستا آواز هم ستا د پلار په شان خوږ وي. چترګ د ګېلږې په دې مکر وغولېده آذان يې وکړ. ناڅاپه ګېلږې پرې ورتلې کړ او چترګ يې ونيوه چترګ د خپلې ناپوهۍ له امله د ګېلږې ښکار شو.

لغتونه او معناگانې

مکر : چل او فریب
کاشکې : افسوس
نړۍ : جهان

کيسۍ

د چرگانو غلا کورنۍ د ځناور دی وېرورنۍ
څوک د دې دی، پېژندونکې؟ ډېر له سپو نه ډارېدونکې

د زده کوو نکو فعالیتونه:

♦ زده کورنۍ دې لوست په لور اواز ولولي.
♦ زده کورنۍ دې لاندې کلمې په څېر واورې.
نړۍ: نږ – ږی

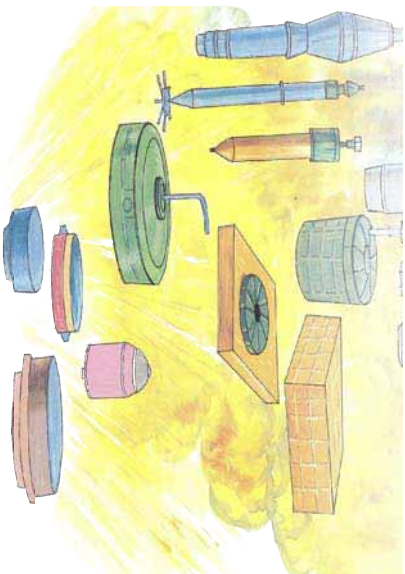
درناوی _____ شان _____ آذان _____
ناپوهۍ _____ گېډړه _____

♦ کيسۍ ولولئ بيا يې ځواب په خپلو کتابچو کې وليکئ!

کورنۍ دنده:

– لوستل شوی متن په خپلو کتابچو کې په ښکلې خط وليکئ.

ماينونه

مورخه: د ماينونو پيژندل ، د هغو له خطرڼو څخه خبر بدل او دځان د ساتلو په لارو چارو پوهېدل او د دې متن لوستل او ليکل دي.

پوښتني:

۱. تاسي ماين پيژني؟ ۲. هغه ولي خطر لري؟
۳. تاسي څو ګ ليدلی چې د ماين له چاودنې څخه معيوب او يا مړ شوی وي؟

ماين د خلکو پټ دښمن دی. له بده مرغه زموږ په ګران هېواد کې ډير ماينونه تر ځمکې لاندې ښخ پاتې دي. دا ماينونه په تېرو جګړو کې ځای په ځای شوي دي. ماينونه بېلابېل ډولونه لري . ځينې يې د موټرو او ټانکونو پر ضد او ځينې يې هم د انسانانو د تباهۍ لپاره دي. زموږ په هېواد کې زيات شمېر خلک د ماين د چاودنې په واسطه معيوب او يا هم وژل شوي. ماينونه د لوبو د سامان په بڼه هم په ځينو ځايونو کې تيت او خواره شوي او که څوک لاس ور وړي نو هغه چوري، سسړۍ معيوب او عيبي کوي او يا يې هم وژني. يو شمېر هغه ځايونه چې ماينونه په کې شته، د ماين پاکانو له خوا په نښه شوي دي، نو خلکو ته په کار دي. هغه ځايونه چې په سره رنگ سره په نښه شوي دي په پام کې

وساټي، او هلته نګ او راتګ ونه کړي چې خطر لري. او موږ زده کوونکو ته لازمه ده چې له دې ډول ځايونو څخه ځان پسرې وساتو.

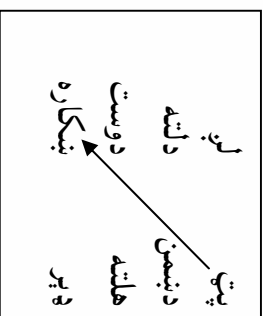
لغو نه او معنا کاني:

پټ :	ناڅرګند
بده مرغه :	بدبخته
ماين :	چاو دېدونکي شيان

د زده کوونکو فعاليتونه:

د هرې ډلې څخه دې يو يوه زده کوونکی د ټولګي مخې ته راشي او لوست دې په لور اوواز ولولي.

د لاندې چوکاټ متضادي کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې د کرښې په واسطې سره ونښلوئ.

کورنۍ دنده:

- لاندې جملې په خپلو کتابچو کې وليکئ او تش ځايونو ته يې په مناسبو کلمو سره ډک کړئ

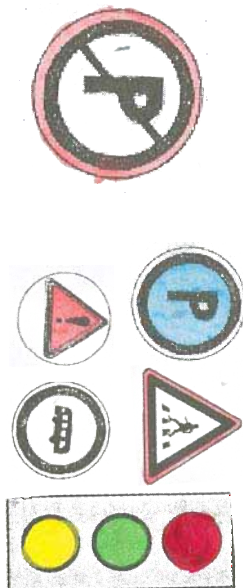
الف: ماين د خلکو پټ دښمن —————. (دی، ده)

ب: زموږ په هېواد کې ټوټو ماينو نه تر ځمکې لاندې ښخ پاتې —————. (دې، وي)

ترافیکي لارښوونې

پنځه وېشتم لوست

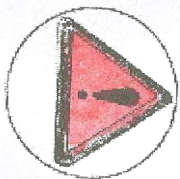
موخه: د ترافیکي اشارو پیژندل، په ارزښت او اړتیا یې پوهېدل او د متن لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

۱. په پورتنیو انځورونو کې څه وینئ؟ خبرې پرې وکړئ!
۲. که وغواړئ له سړک څخه تېر شئ باید څه شي په پام کې ونیسئ؟

کړانو زده کوونکو! هر کله چې تاسې ښار، بازار، او یا نورو ځایونو ته غواړئ لاړ شئ پام وکړئ! چې هلته چیر موټرونه او بایسکلونه هری خواته تګ او راتګ کوي. نو په کار ده چې هېڅ وخت د سړکونو په منځ کې تګ او راتګ ونه کړئ، چې دا کار خطر لري. کیدای شي چې خدای مه کړه موټر مو ووهي. همدا رنگه کله چې د سړک له یوې خوا څخه بلې خوا ته تېرېږئ لومړی باید د سړک دواړو خواوو ته وګورئ، چې موټر او نور وسایل نه وي. بیا په احتیاط او پوره پاملرنې له سړک څخه تېر شئ. همدا راز ماشومانو ته لازمه ده، چې د سړکونو څخه د تېرېدلو په وخت کې د ترافیک څخه مرسته وغواړي. د سړکونو په غاړو کې ځینې نښې شته، چې هره نښه یې د لارویو او موټر چلوونکو لپاره ښه او ځانګړې لارښوونه ده. دا نښې د ترافیکي نښو په نامه یادېږي.

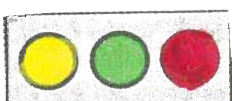
ځينې ترافیکي نښې دادې:

دپام کولو نښه

له سړک څخه د تېرېدو نښه

سور خراغ
شین خراغ
ژېړ خراغ

د موټرو د تم ځای نښه

د بس د تم ځای نښه

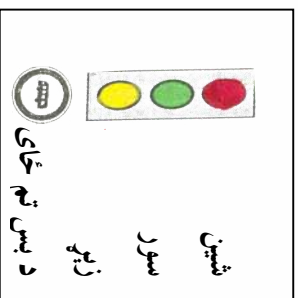
د نه تم کېدو نښه

د زده کوو نکو فعالیتونه:

♦ زده کوونکي دې لوست په لور اواز ولولي.

♦ زده کوونکي دې په خپلو گروهونو کې د ترافیکي اشارو د کتو په هکله له یو بل سره خبرې وکړي او بیا دې د هر گروه یو کس د ټولګي مخې ته راشي د ترافیکي اشارو په هکله دې نورو ته معلومات ورکړي.

♦ په خپلو کتابچو کې د لاندې چوکاټ انځور او نښې وکارئ او بیا یې نومونه له مناسبو انځورونو سره د کرښې په واسطه ونښلئ؟

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د سور، شین او ژېړ کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

رښتيا ويل

مورخه: زده کونکي د رښتيا په ارزښت او گټو پوه او رښتيا ويل د ځان عادت وگرځوي. د دروغو په زباتونو باندې هم وپوهېږي.

پوښتني:

۱. آیا رښتيا ويل ښه او غوره کار دی؟
۲. تاسو پوهېږئ رښتيا ويونکو ته خلک په کومه سترگه گوري؟
۳. خلک ولې د دروغجن سړي په خبرو باندې باور نه کوي؟

هغه څه چې په خلکو کې د انسان عزت او اعتبار ساتي، هغه رښتيا ويل او له دروغو څخه ډډه کول دي. لکه چې وايي هر اوم شمی پخېږي، خو انسان چې خام شي بيا نه پخېږي. دلته د انسان له خامۍ څخه مطلب دروغ ويل او د خلکو نه باور دی. که څوک يو ځل په دروغ مشهور شو، نو د هغه بيا رښتيا خبرې هم څوک نه مني او باور ورباندې نه کوي. څه ښه وايي چې د مرغلي يو آب دی او چې آب ترې تويي شي بيا هېڅ ارزښت نه لري. د انسانانو عزت او درناوی هم دهغو په ښو او لوړو کړو وړو کې دی. په دروغو سره يې لکه د مرغلي آب توپيږي.

د دروغجن سړي په مينه او دوستۍ هم څوک باور نه کوي. همدغه سبب دی چې دروغجن سړی دوست نه شي پېلدا کولی. وگورئ د يوه چرک په بانگ باندې خلک له خوبه را پажېږي او باور ورباندې کوي، خو د دروغجن سړي په لوړه او قول څوک باور نه کوي. نو ويلی شو چې دروغجن سړی په ټولنه کې هېڅ قدر او اعتبار نه لري. دروغ ويل ډېر ژر څرگندېږي.

په دې اړه یو متل دی چې (د دروغو منزل لنډه دی). که خوځ غواړي چې په ژوند کې بریالی شي، خلک ورباندې باور ولري، نو په کار ده چې تل رښتیا ووايي او ځان په رښتیا ویلو عادت کړي. نو ګرانو زده کوونکو! تاسو هم تل له خپلې کورنۍ او نورو ټولو خلکو سره رښتیا وایاست او رښتینی چلند وکړئ. چې د خلکو د اعتبار وړ وګرځئ.

لغیږنه او معناګانې:

خام :	اومه
ډوډه :	ځان ساتل
څرګندېږي :	معلمېږي

د زده کوونکو فعالیتونه:

زده کوونکي دې د لوست متن په لور آواز ولولي.

د لاندې چوکاټ له کلمو څخه د جملو تش ځایونه ډک او په خپلو کتابچو کې یې وليکئ.

اعتبار، دي، نه مني، مرغله

– هغه څه چې په خلکو کې د انسان عزت او _____ ساتي، هغه رښتیا ویل او له دروغو څخه د ځان ساتل _____.

– که خوځ یو ځل په دروغو مشهور شو، د هغه رښتیا خبره هم یسا خوځ _____.

– خبره او وینا هم لکه _____ ده.

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په لنډو جملو کې وکاروي.
(اومه، ارزښت، رښتیا)

روغتیا

مړخه: چې زده کړونکي د روغتیا ساتنې په ګټو او ارزښتونو پوه شي. خپل بدن پاک وساتي او د دې شعر د لوستلو او لیکلو مهارتونه تر لاسه کړي.

پوښتنې:

۱. د تاسو په فکر که څوک خپل بدن تل پاک وساتي د هغه روغتیا به څرنگه وي؟
۲. د روغتیا دساتنې په برخه کې موږ باید څه وکړو؟
۳. که چېرې خپلې روغتیا ته پاملرنه ونه کوو څه به پېښ شي؟

تازه هوا خوښه ده	زما روغتیا خوښه ده
زما ښکلا خوښه ده	لوړې مستي کومه
حد د خوراک ساتمه	څکه ځان پاک ساتمه
ځان له بلدانو ساتم	ځان له مچانو ساتم
ځان له ټګګانو ساتم	مچ مېکروبرنه راوړي
خلاص له جنجاله یمه	څکه خو شحاله یمه

ارواښاد غلام حقیرت روغمن

د زده کوونکو فعالیتونه:

لوست یو د بل په مرسته ولولئ!

زده کونکي دې دخپل ځان د پاکوالي په اړه په وار سره خبرې وکړي.

زده کونکي دې (د روغتیا، هوا، ښکلا، پاک، خوراک، خوشحاله) کلمې

په خپلو کتابچو کې په تورو باندې واږوي.

لکه ر – و – غ – ت – ی – ا (روغتیا)

کورنۍ دنده:

– زده کونکي دې په خپلو کتابچو کې لاندې کلمو ته لندې جملې جوړې کړي.

– روغتیا – هوا – پاک

د چاپېريال د پاکوالي ساتنه

موږ څه: د خنځل د ځای پېژندل، د نوبل کلمو په معنا پوهېدل او دغه متن سم لوستل اوسم
لیکل دي.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر که د خوړو او میوو پر سسټمې په ټاکلې ځای کې وانه چول شي څه پیښېږي؟
۲. د چاپېریال د مخنیوي په خاطر باید کوم ټکي په پام کې ونیسو؟

که غواړو چې روغتیا مو ښه وي او ناروغه نشو څه باید وکړو؟
د خپل ځان، کورنۍ، او د چاپېریال پاکوالي ته باید ټیټه پاملرنه ولرو.
هر کله چې غواړو خواړه او مېوې وخورو، لومړی خواړه او مېوې باید
په پاکو اوبو ومیښځو او بیا یې وخورو چې ناروغه نشو. همدا راز د
مېوو او د خوړو پوټکي باید په ټاکلیو او مناسبو ځایونو کې واچوو. که
چېرې د خوړو پوټکي په لارې واچوو، نه یوازې دا چې په دې کار سره
زموږ د چاپېریال پاکوالی کمېږي، بلكې دا کار بیا د ټیټو
ناروغیو لامل هم ګرځي. نو په کار دا ده چې تل دخپل چاپېریال
پاکوالي ته پاملرنه وکړو. د مېوو د پوټکو او د نورو شیانو د بې ځایه
اچولو څخه ډډه وکړو، ترڅو د ژوند چاپېریال مو پاک او روغتیا مو تل
په برخه وي.

لغتونه او معناگانې:

چاپېريال : شاوخوا
پوټکي : د مېورو پوسټکي

د زده کوونکو فعالیتونه:

♦ د لوست متن یو له بل سره ولولئ!

♦ زده کوونکي دې یو بل ته دلوستل شوي متن څو جملې املاء وړائي.

♦ زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د پوسټکي، مېوې، روغتیا، کلمي پسه
تورو باندې وپروي.

♦ څو زده کوونکي دې په خپل وار د خنډلو د بې ځایه اچولو په اړه خبرې وکړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د متن لوستل شوي برخه په ښکلي خط
سره وليکي.

زمونډ چاپيريال

مورخه: چي زده كړونكي خپل چاپيريال وپيژني، د چاپيريال د لوبو ميدانونو، ساعت تيري وسايلو په ساتلو او ارزښت پوه شي او دا متن سم ولولي او سم يې وليكي.

پوښتني:

۱. ستاسو په نظر چاپيريال څه ته وايي؟
۲. خدای (ج) زموږ په چاپيريال كې كوم شيان زموږ د گټې لپاره پيدا كړي دي؟
۳. تاسې په خپل كلي كې د لوبو كولو لپاره پارک او د لوبو وسايل لری؟
۴. تاسې د خپل كلي يا چاپيريال ساتنې ته څه ډول پاملرنه كوی؟

په كوم ځای كې چې موږ ژوند كوو. هغه د چاپيريال په نوم ياديږي. زموږ په چاپيريال كې خاوري، ډبرې، اوبه، ونې، بوټي، غلې، مېړې، خاړوي، او الوتونكي شته دي. دا ټول شيان خدای (ج) زموږ د گټې اخيستنې لپاره پيدا كړي دي. ترڅو له دغو ټولو نعمتونو څخه سمه گټه واخلو. نو موږ ته لازمه ده چې د خپل چاپيريال سمورتيا او پاك ساتنې ته ډېره پاملرنه وكړو. ځكه چې په طبيعت كې دا ټول شيان ځانگړی بڼه والی او ارزښتونه لري. په چاپيريال كې ونې او گلان هوا پاكه او ستره ساتي. د پاكې هوا تنفس كول بدن ته گټه رسوي او انسان له ناروغيو څخه ژغوري.

همدا راز بايد په ټاكلي وخت سره ونو او گلانو ته اوبه وركړو. دهغو پالنه وكړو او پرې نږدو چې څوك يې بڼاخوڼه مات كړي. سربېره پر دې هغه دلوبو وسايل چې په پاركونو كې زموږ د لوبو او دچاپيريال د بڼايست لپاره دي په سمه توگه تړي كار واخلو، او ورته

زيان ونه رسو، بڼه زده کونکي تل د خپل چاپيريال په ساتنه کې بڼه پاملرنه کوي او له خپل چاپيريال څخه په سمه توګه ګټه اخلي.

د زده کوو نکو فعاليتونه:

په خپلو ګروپونو کې د لوست متن ولولئ. او د پارکونو، د لوبو د شیانو څخه د سمې ګټې اخيستو په اړه له يو بل سره خبرې وکړئ او بيا د هر ګروپ يو تن دې د ټولګي مخې ته راشي او د چاپيريال په اړه دې خپل معلومات نورو ته وړاندې کړي.

د لاندې چوکاټ د جمع کلمو مفرد شکل د کلمو ترڅنګ په خپلو کتابچو کې وليکئ.

مفرد	جمع
ډبره	ډبرې
	وڼې
	مېړې
	نعمتونه

کورنۍ دنده:

- له لاندې کلمو څخه هغه کلمې په ګوته کړئ چې زموږ په چاپيريال کې پيدا کېږي او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ! (څاروي، ټبرې خواړه، اوبه، وڼې، ځمکه، ډبر، ټول)

د سگرېت خکولو زیانونه

مړخه: د سگرېتو په زیانونو پوهېدل، ځان ترې ساتل او ددې متن لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

۱. څه فکر کوئ چې سگرېت خکول کومې ناروغۍ رامنځ ته کوي؟
۲. څوک چې سگرېت خکوي د هغو روغتیا به څرنگه وي؟
۳. ویلي شې چې د ناروغیو تر څنګ د سگرېت خکول نور کوم زیانونه لري او خلک ولې ترې کرکه کوي؟

سگرېت خکول د انسان لپاره زیان لري. سگرېت خکول د سېرو او زړه لپاره ډېر خطرناک دي. هغه څوک چې سگرېت خکوي ډېر ژر به د زړه او سږیو په ناروغیو اخته شي، داسې کسان تل پوښتې. سگرېت نه یوازې دا چې روغتیا لپاره ضرر رسوي، بلکې اقتصادي تاوان هم لري او پیسې پرې مصرف کېږي. همدا راز د سگرېتو په خکولو کې نورو خلکو ته هم زیان رسېږي، دا ځکه هغه لوګي چې د سگرېت خکونکي له خولې څخه راوځي نورو ته هم تاوان رسوي. همدا راز که چېرې امېلدواره ښځه سگرېت وڅکوي ماشوم ته یې هم د زیان رسېدو امکان شته. نو لازمه ده هغه څوک چې سگرېت خکوي ځانونه دې ترې په کلکه وژغوري.

د زده کوونکو فعالیتونه:

❖ یو د بل په مرسته د لوست متن ولولئ. او بیا دې خو زده کوونکي د ټولګي مخي ته په وار سره راشي او د سکرټ څکولو د زیانونو په اړه دې خبرې وکړي.

❖ د لاندې کلمو مناسبه معنا له چوکاټ څه وټاکئ او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

کوچنی	خپلو کتابچو کې ولیکئ.
تاوان	الف:سړي: _____
نیشونه	ب: زیان: _____
	ج:ماشوم: _____

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د سکرټ، روغتیا، ضرر، کلمي په لنډو جملو کې وکاروي.

چترچرک او مېړۍ

يو دېرشم لوست

موږ څه: د وخت بې کاره تېرولو په زيانونو پوهېدل، له وخت څخه په سمه توګه ګټه اخيستل او ددې کيسې لوستل او ليکل دي.

چو بنسټيزې:

۱. آيا تاسې خپل وخت بېکاره تېروئ او که په کار او زيار کې يې تېروئ؟
۲. ستاسو په نظر خپل وخت يې ځايه تېرول څه زيان لري؟
۳. ستاسو په فکر څوک چې په خپلو کارونو کې زيار باسي ژوند به يې څه ډول وي؟

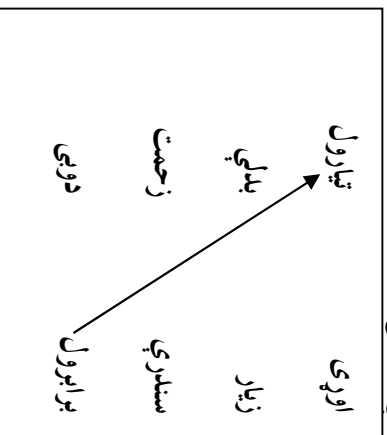
يوه مېړۍ په اوړي کې ډېر زيار ايسته. ده به د ژمې لپاره خواره بربورول، چترچرک د ونې په بڼاخ ناست و او سندرې يې ويلې، په دې وخت کې يې مېړۍ وليد، نو داسې يې ورته وويل: (ای ملګريه! څومره زيار باسي؟) مېړۍ ورته وويل: (څه، څه ته دې خپلې سندرې وايه، ما پرېژده چې خپل کار وکړم) چترچرک سندرې ويلې او په خوښۍ يې شپې او ورځې تېرولې. ژمې را ورسېد او چترچرک چې خواره نه درلودل، نو له مېړۍ څخه يې خواره وغوښتل. مېړۍ ورته وويل: (تا خو د کار وخت په سندرو او ترانو تېر کړ او ما په ډېره خوړۍ د ژمې لپاره خواره را ټول کړل). چترچرک په دې خبره غلي شو. مېړۍ ييا ورته وويل: (څرنگه چې په اوړي کې دې سندرې ويلې، اوس ننځا کوه!).

د زده کو و نکو فعالیتونه:

په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ!

د متن په مطلب له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا دې دهر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي د متن د مطلب په اړه دې خبرې وکړي او هم دې د کسې لنډیز خپلو ټولګیوالو ته وړاني.

د چوکاټ د ورکړل شویو کلمو هم معنا کلمې د کرښې په واسطه سره ونښلوی او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لاندې جملو تش خاڼونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

الف: په اوري کې یو — ډبر زیار ایسته. (مېړي، مچي)

ب: چترک — ویلي او په خوښۍ یې شپې او ورځې تېرولې. (سندري، بدلې)

د ځانېنو نو ساتنه

دوه دېرشم لوست

موږ څه: دمنځن سمن لوستل، لیکل، د ځانېنو د روغتیا په ارزښت او ګټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. روغ او جوړ ځانېنه څه ګټې لري؟
۲. تاسې د خپلو ځانېنو د ساتنې لپاره باید څه وکړئ؟
۳. په ځانېنو باندې د کلکو شیانو ماتول کوم زیانونه لري؟

د ملالۍ ځانې خوږېده پلار یې د ځانېنو کلینیک ته بوتله. ډاکټر چې کله د ملالۍ ځانېنه ولیدل نو پوښتنه یې ترې وکړه: (په ځانېنو دې څه مات کړي دي؟ ملالۍ ځواب ورکړ: پرون مې بادام پورې ماتول چې پاسنۍ ځانې مې په درد شو. ډاکټر ورته وویل: (هېڅکله په ځانېنو کلک شیان مه ماته، ځکه د کلکو شیانو ماتول ځانېنه زیانمن کوي، ځانېنه د خوږو د ژولو لپاره یوه ډېره ارزښت ناکه وسیله ده، که ځانېنه مو روغ نه وي ځواب نشو ژوولی. موږ باید د خپلو ځانېنو ښه ساتنه وکړو.) ډاکټر بیا ترې وپوښتل: ځانېنه پرې مینځي؟ ملالۍ ځواب ورکړ (هو، هره شپه مخکې له ویده کېدو څخه یې مینځم.) بیا یې ملالۍ ته وویل: ډېر ښه، نو موږ ته په کار دي چې د خپلو ځانېنو ښه ساتنه وکړو.

او پلار ته يې وويل چې د دغې نسخې درمل واخله او په وخت سره دې مخکې له هوډۍ خوړلو څخه وځوري. پلار يې د ډاکټر له لارښوونې څخه ډېر خوشحال شو او خپلې لور ته يې وويل: د ډاکټر صاحب لارښوونې همېشه په پام کې ونيسه، ترڅو د ځانښوونو په ناروغۍ اخته نه شي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

◆ په خپلو گروهونو کې متن ولولئ او د ځانښوونو دارزښت په اړه له يو بل سره خبرې وکړئ او بيا دې د هر گروه يو تن د ټولگي مخې ته راشي او د خپلو ځانښوونو د ارزښت په اړه دې معلومات وړاندې کړي.

◆ لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې په لنډو جملو کې وکاروئ

(ځانښوونه – کلک شيان – مينځم)

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لوست د متن له مخې څلور کرښې وليکي.

د ملاريا ناروغي

مورخه: د متن لوستل، ليکل او د زده کونکو پوهېدل، چي د ملاريا ناروغي د ماشي د چيچلو په وسيله انسان ته لېرېدول کېږي. او د مخنيوي لپاره يې بايد ولاړې او ناپاکه او به له منځه يوړل شي.

پوښتني:

۱. د ملاريا ناروغي څه ډول ناروغي ده؟
۲. دا ناروغي له څه شي څخه انسان ته پېدا کېږي؟
۳. مخکي له دې چي څوک د ملاريا په ناروغي اخته شي، څه ډول بايد له هغې څخه ځان وساتي؟

د ملاريا ناروغي د مياشي د چيچلو په وسيله انسان ته لېرېدول کېږي. دا ماشي د اناډيل په نامه يادېږي چي په ولاړو اوبو، ډنډونو، تودو سيمو کي ژوند کوي. هلته هگي، اجوي، د ملاريا ناروغي په اوړي او مني کي ډېره زياته وي. د ملاريا د مياشي له چيچلو څخه وروسته په ناروغ سږه او توده تبه راځي او کله کله زړه بدې هم لري.

که دا تبه همېشې شي، نو د ډېرو نورو ناروغيو لامل گرځي په دې ناروغي کي د وينې کمښت منځ ته راځي. نو گرانو زده کونکو! موږ ته په کار ده چي د امکان په صورت کي د ناولو او چټلو اوبو ډنډونه له منځه یوسو او مخنيوی یې وکړو.

د کورونو کړکيو ته بايد جالې ونيسو. او د شپي له خوا بايد په پشه خانو کي ويده شو. که چيرې څوک په دغې ناروغي اخته شي بايد ډېر

ژر اړوندو کلینیکونو ته ورشي ځکه دا خطرناکه ناروغي د نه درملنې په صورت کې د نورو ډېرو ناروغيو او حتی د مړینې لامل ګرځي.

مأخذ: افغان اساسي قابليتونه، پښتو لپاره د زده کړې لازمي مواد

د زده کوونکو فعالیتونه:

متن ولولئ او د ملاريا د تې په هکله یو له بل سره خبرې اتري وکړئ بیا دې د هر کورنۍ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د ملاريا د ناروغي په هکله دې خپل معلومات وړاندې کړي.

په خپلو کتابچو کې د لاندې چوکاټ د کلمو متضاد شکل د کرښې په وسیلې

وروسته	مرګ
ژوند	لږ
ډېر	سوږ
تود	ډېر ټیټ
کمښت	وړاندې

سره ونښلوئ.

کورنۍ دنده:

- زده کونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

الف: د ملاريا تېه د میاشې د چیچلو په وسیله انسان ته _____. (لږ ډول کبزي، پیدا کبزي)

ب: د ملاريا _____ په اړي او مني کې ډېره وي. (ناروغي، چیچل)

موږ څه: له هېواد سره د زده کړونکو د مينې او هغه ته د خدمت کولو د ذهيت وده او پياوړتيا. او د دې متن سم لوستل او سم ليکل دي.

يو بنسټي:

۱. په پورتني انځور کې څه شي ويني؟ خبرې پرې وکړئ!
۲. زموږ د هېواد نوم څه دی؟
۳. هېواد ولې پر موږ گران دی؟

هېواد زموږ د ټولو افغانانو گټه کور دی. او په دې کور کې ژوند کوو. د هېواد د پاكي او سوتره هوا څخه گټه اخلو او په نعمتونو يې زموږ بدن وده کوي.

د هېواد اوبه، لمر، هوا، خاوره، غرونه او ټول طبيعت يې د خپل تن په شان را باندې گران او د زړه مينه ور سره لرو. خو دا مينه يوازې په ويلو سره نه، بلكې په دې لاره کې عمل د رښتيانۍ، مينې ښه ثبوت كيدلی شي. هېواد له موږ نه كار غواړي چې په رښتيني توگه خپلو هېوادوالو ته خدمت وکړو.

نن چې موزې زده کونکي یو، د خپلي مینې د پوره ثبوت لپاره هم باید خپل درسونه ښه زده کړو، د خپل گران هېواد او خلکو لپاره د کار او خدمت وړ وگرځو او په راتلونکي کې د دې وړتیاوړه په اساس وکړی شو چې خپل دا وړان او وړتیاوړه هېواد ودان کړو.

د زده کوونکو فعالیتونه:

په خپلو گروپونو کې متن ولولئ!

د لاندې کلمو هم معنا له چوکاټ څخه پیدا کړئ او د کلمو تر څنګ ېې په خپلو

کتابچو کې ولیکئ!

الف: هېواد — وطن —

ب: گټه —

ج: وده —

د: وړتیاوړه —

نمر
فایده
وطن
وران

کورنۍ دنده:

— د لاندې جملو تش ځایونه د فرسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړئ او په

خپلو کتابچو کې ېې ولیکئ!

هېواد زموږ د ټولو افغانانو گټه کور — (دې، ده)

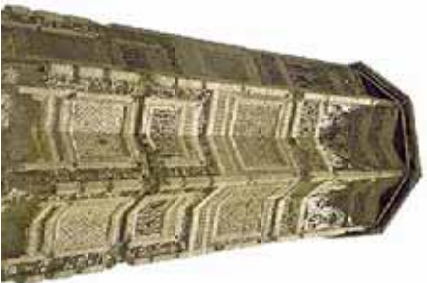
د هېواد اوبه، لمر، هوا او خاوره را باندې گران — (دې، لري)

د غزني ښار

موږ څه: د مین لوستل، لیکل او د خپل هیواد د غزني د تاریخي نښانو پیژندل دي.

پوښتني:

۱. تاسو ته د خپل هیواد تاریخي ځایونه معلوم دي؟ نومونه یې واخلئ؟
۲. د غزني په ښار کې د تاریخي ځایونو نښې نښانې مو لیدلې دي؟

غزني زموږ د گران هیواد افغانستان چېر لږ غوږی ښار دی، غزني د اسلام د سپیڅلي دین له راتگ سره په لومړیو وختونو کې د غزنویانو د پاچاهۍ مرکز و، دا ښار د سلطان محمود غزنوي له خوا اداره کېده، سلطان محمود غزنوي نه یوازې یو ځواکمن پاچا و، بلکې د هنرونو ښه پالونکی هم و، هغه د غزني ښار له پوهانو او هنرمندانو څخه چک کړی و.

د غزني په ښار کې د لرغونو آثارو نښې نښانې لا تر اوسه هم پاتې دي له هغو څخه دوه ستر منارونه دي چې د کابل او غزني د سړک په غاړه اوس له خپلو تاریخي ویارونو سره ولاړ دي. همدا راز یوه ماقه او د هغه وخت د سرتېرو د استوگنځیو نښانې هم لیدل کېږي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

په خپلو گروهونو کې دې متن ولولې او د لوست د مطلب په اړه دې یو د بل سره خبرې وکړي. بیا دې د هر گروه یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د غزني د ښار په هکله دې معلومات ورکړي.

د لاندې چوکاټ هم معنا کله په خپلو کتابچو کې یو له بل سره په مناسبو

کلمو ونښلوي!

لرغونی
خړاکمن
قصر
غښتلی
مافۍ
پخوانی

کورنۍ دنده:

زده کونکي دې د لاندې جملو تش خاړونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

الف: غزني زموږ د گران هېواد افغانستان يو _____ ښار دی. (لرغونی، زوړ)
ب: د غزني په ښار کې د لرغونو _____ ښې ښايي لا تر اوسه هم پاتې دي. (هنر، آثار)

دوه اخترونه

موږ څه: چې زده کړونکي د کوچني او لوی اختر په هکله معلومات ترلاسه کړي او دا متن سم ولولي او سم يې وليکي.

پوښتنې:

۱. په انځور کې څه شی وینئ؟ خبرې پرې وکړئ!
۲. پر هېږنې چې زموږ خلک په کال کې څو اخترونه لري؟
۳. ستاسو په فکر خلک ولې په اخترونو کې خوښوالي کوي؟

مسلمانان په کال کې دوه اخترونه لري، یو یې کوچنی اختر دی، چې د

روژې د میاشتي په پای ته رسېدو سره رارسېږي او دویم یې لوی اختر دی.

په اخترونو کې خلک نوي کالي اغوندې. ښځې، پیغلې او ماشومان خپل لاسونه سره کوي، ځوانان او سپین ږيري د اختر د لمانځه لپاره جوړولونو ته

ځي، هلته د اختر لمونځ کوي. همدا رنگه په لوی اختر کې زموږ هغه خلک چې اقتصادي توان او وس ولري په دغو ورځو کې د پسونو، سپرلیو او نورو څارویو په حالولو سره قرباني کوي او ځینې خلک په ګډه د غوایانو په حالولو سره په قرباني کې برخه اخلي. چې د هغو یوه برخه غوښه په خپلو خپلوانو، ګاونډیانو او بې وزلو خلکو وېشي. په اخترونو کې خلک یو بل ته مبارکي وايي او یو د بل کورونو ته ځي.

د زده کوو نکو فعالیتونه:

♦ زده کوونکي دي متن په خپلو گروپونو کې له یو بل سره ولولي او د مستن د

مطلب په اړه دې خبرې وکړي.

♦ د جملو تش خاړونه دې په قوسونو کې په مناسبو لیکل شوو کلمو ډک کړي!

په کوچني اختر کې خلک نوي کالي _____ (اخو ندي، نه اخو ندي)

بنسټې، پیغلې او ماشومان خپل لاسونه سره _____ (کوي، کوو)

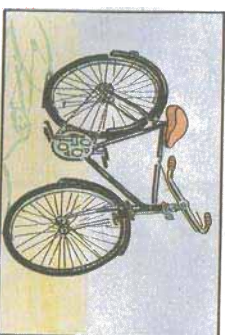
سپین ډیري او خواناتان د اختر د لمانځه لپاره جوړماتونو ته _____. (ورځي، نه ځي)

هغه خلک چې وس او توان لري په دغو ورځو کې _____ کوي. (قرباني، خیرات)

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د (کوچني، اختر، لوی) کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

د تګ راتګ وسپلې

موڅه: د تګ او راتګ د وسیلو پېژندل، په ارزښت او ګټو یې پوهېدل او ددې لوست سم لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

۱. په انځورونو کې څه وښی؟
 ۲. ستاسو په فکر موږ د تلو او راتلو لپاره څه شي ته اړتیا لرو؟
 ۳. د کلي او بانډو خلک خپل بارونه او مالونه په څه شي وړي او راوړي؟
- د یوه هېواد د پرمختګ لپاره د ډېرو نورو شیانو په څنګ کې د وړلو او راوړلو وسپلو ته هم اړتیا ده. ځکه چې د خلکو ټولې اړتیاوې په یوه وخت او یوه ځای کې نه پوره کېږي. هغوی ځینې وختونه نورو ځایونو ته ځي یا د نورو ځایونو څخه خواره او د اړتیا وړ شیان خپل سیمو او کلو ته راوړي.
- چې د دې کار د تر سره کولو لپاره دغو وسایلو ته اړتیا پیدا کوي لکه موټرونه، لاری، ګاډی، بایسکلوته، او همدا راز د ځینو څارویو لکه آس، اوبښ، کچر، خر او نورو څخه هم د بار وړلو لپاره ګټه اخلي خپلې ستونزې او اړتیاوې پرې لري کوي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

♦ د لوست متن له یو بل سره ولولئ. او نوي کلمې معنا کړئ!

♦ خو زده کوونکي دې د بار وړونکو وسېلو نومونه د ټولگي په مخ کې واخلي.

♦ د لاندې چوکاټ د مفردو کلمو څخه د جمع کلمې جوړې او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ!

مفرد	جمع
آس	اسرونه
اوښ	
کچر	
موټر	

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په جملو کې وکاروئ! او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.
آس، موټر، کچر، بایسکل

مړخه: جرگه و پيژني، په دې پړه شي چې شخړې او ستونزې په جرگو اړاوېږي او هم د متن سم لوستل اوسم ليکل دي.

يو بنسټي:

۱. ستاسو په نظر جرگه څه ته وايي؟

۲. زموږ خلک خپلې ستونزې څه ډول اواروي؟

زموږ خلک خپلې ستونزې د جرگو له لارې اواروي. افغانانو ته دا پخوانۍ دود له نیکونو څخه پاتې دی چې زموږ خلکو د غه منل شوی دود له پخوا څخه تر نن ورځې پورې پاللی دی. کله چې په ولسونو کې کومه ستونزه راپېلېدا

شي، نو بیا جرگې جوړوي او خپلو ستونزو ته د جرگو په مرسته د حل لارې لټوي. جرگې ځانگړي قوانین لري. په دې غونډو کې د قوم هغه سپین ښيري او مشران راتلونکي چې ټول ته منلي وي. جرگه کورنکي په یوه ټاکلي او ځانگړي ځای کې راغونډېږي، اړوندو ستونزو باندې خبرې کوي او په پای کې خپله عادلانه پریکړه اعلانوي. زموږ خلک د جرگو پریکړو ته په درنښه سترگه کورې او هغه مني.

د زده کوونکو فعالیتونه:

متن دي ولولي او په خپلو گروهونو کې د متن د مطلب په اړه له يو بل سره خبرې وکړي او بيادې د هر گروه يو تن د ټولگي مخې ته راشي او د متن د مطلب په اړه دې خبرې وکړي.

زده کوونکي دې د ليکل شورو کلمو لپاره د هغو مترادفي کلمې په چوکاټ کې پيدا او د کلمو تر مخې دې په خپلو کتابچو کې وليکي.

الف: جرگه:— درونې جوړې غولېده

ب: ستونزې: _____

ج: سپېڅلي: _____

د: ځانگړي: _____

ه: پرېکړه: _____

فېصله
روغه جوړه
مشکلات
پاک
خاص

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د جرگه، پرېکړه، روغه جوړه کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

وزلوبه (بزکشي)

موخه: د متن لوستل، ليکل د بزکشي د لوبې پېژندل او ددې لوبې په هکله معلومات تر لاسه کول دي.

پوښتنې:

۱. آیا تاسو په کوم ځای کې وزلوبه لیدلې ده؟
۲. څوک د وزلوبې په اړه خبرې کولی شي چې دا لوبه په څه ډول تر سره کېږي؟
۳. دغه لوبه زموږ د هېواد په کومو ولايتونو کې تر سره کېږي؟

وز لوبه زموږ د خلکو ډېره لرغونې او په زړه پورې لوبه ده. دا لوبه زموږ د هېواد په شمالي ولايتونو کې ډېره دود ده. په دې لوبه کې هغه مهارت لرونکي سپاره گلهون کوي چې خپل اسونه يې د دې لوبې لپاره په خاصو مهارتونو سره روزلي وي. دوی په دوو ډلو وېشل کېږي او په بېلو بېلو نومونو يادېږي.

د وزلوبې د ميدان په مرکزي برخه کې يو ټاکلی ځای په پام کې نیسي چې د حلال د دايرې په نوم يادېږي. حلال شوی خوښکی يا وزه په دغې دايرې کې اچوي. د بزکشي لوبه د حلال له دايرې نه پيل، بيا په يوې بشپړې دورې سره چې له يوه بل ټاکلي ځای څخه راخوږېږي. دوه ځلي خوښکی بايد د حلال دايرې ته ورسوي او هلته يې وخورځوي په دې توگه هر ټيم چې په دغه لوبه کې نسبت نورو ته زيات فعاليت سرته ورسوي هغه ډله د لوبې گټونکې بلل کېږي.

دا لوبه زموږ د هېواد په زياتو ولايتونو کې هر کال د خپلواکۍ د جشن په وياړ تر سره کېږي. خلک د نندارې لپاره هلته ورځي او همدا راز د کابل په ښار کې هم هر کال د جشنونو او نورو خوشحاليو په ورځو کې ترسره کېږي.

لغتونه او معناګانې:

لرغونی :	ډېر قديمي
گټورنکی :	وړونکی
غښتلی :	قوی
وياړ :	افتخار
دود :	رواج
پيل :	شروع
ننداره :	سپل او کتل

د زده کوونکو فعاليتونه:

❖ زده کوونکي دې متن ولولي او بيا دې د لوست د اصلي مطلب په هکله يو د بل سره خبرې وکړي وروسته دې د هر گروپ يو تن راشي او د وزلوېې په اړه دې معلومات ورکړي.

❖ د لاندې جملو تش ځايونه دې د چوکاټ په مناسبو کلمو ډک کړي او په خپلو کتابچو کې وليکي.

شمالي
لرغونی

الف: د بزکشي لوبه زموږ د خلکو يو ډېره _____ لوبه ده.

ب: دا لوبه زياتره د هېواد په _____ ولايتونو کې ډېر دود لري.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې کلمې په لنډو جملو کې وکاروي او په کتابچو کې دې وليکي.

وزلوبه، هېواد، ټيم، جشن

د اوړي موسم

موڅه: د اوړي دموسم پېژندل، د اوړي په موسم کې د هوا، مېوړو او غلو دانو د پخېدو په هکله پوهېدل. د متن لوستل او ليکل دي.

پوښتنې:

۱. اوړی د کال څلورم موسم دی او کومې مياشتې په کې شاملې دي؟
۲. په اوړي کې کومې غلې او دانې پخېږي؟
۳. په اوړي کې ولې مېوې او دانې پخېږي؟

اوړی د کال دويم موسم دی، دا موسم هم درې مياشتې دی: (چنگاښ، زمري او وږی) چې ځينې خلک ورته د سرطان، اسد او سنبلې مياشتې هم وايي، د اوړي په موسم کې هوا وړو وړو توډېږي، چې دا تودوخه ډول ډول مېوې لکه خټکې، هندواڼې، مڼې، ناک، شفتالو، زردآلو، آلبالو، انگور، کيلاس او همدا رنگه ټولې غلې دانې پخوي. چې زمونږ د روغتيا او د ژوند د سمبالولو لپاره په زړه پورې گټې لري.

په دغه موسم کې بزگران د خپلو غلو او دانو په راټولولو پيل کوي او د پسرلي د موسم د خپل کار او زيار گټې لاس ته راوړي او خپلې اړتياوې پوره کوي، ځينې بزگران او باغوانان د خپلو اړتياوو څخه زياتې مېوې او دانې د پلورلو لپاره بازارونو ته وړي او هلته يې خرڅوي او له پيسو څخه يې د ژوند نورې اړتياوې پوره کوي.

لغوړنه او معناگانې:

موسم :	فصل
زيار :	زحمت

د زده کوونکو فعالیتونه:

يو د بل په مرسته دې د اوړي د موسم متن ولولي او بيا دې خور زده کوونکي په وار سره د اوړي په هکله خبرې وکړي.

د اوړي د مياشتو د نومونو هم معنا کلمي دې له چوکاټ څخه پيدا کړي او د کلمو تر څنگه دې په خپلو کتابچو کې وليکي.

سنبه
اسد
سرطان

الف: چنگاښ: _____

ب: زمري: _____

ج: وري: _____

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځايونه په قوسونو کې د ليکل شوو مناسبو کلمو له منځې وکړي.

- الف: اوړی د کال _____ موسم دی. (دویم، لومړی)

ب: د اوړي په موسم کې هوا ورو ورو _____ . (تودېږي، سپړېږي)

باغوان

مورځه: د باغوان د دندې د ارزښت او کټو پوهېدل او د دغه متن لوستل ، لیکل او په متن کې ورته (مشابه) کلمو پېژندل دي.

پوښتنې:

۱. تاسې پوهېږئ چې باغوان چاته وايي؟
۲. تاسو ویلي شئ باغوان کوم مهم کارونه سرته رسوي؟

کیسه:

یوه ټپوال یو بڼی درلود. هغه به هره ورځ د سهار له خوا ځینې شیان لکه لور، رمی او بیل په لاس د باغ په لور روان و. باغوان به په باغ کې ډېر زیار ایسته. ښې مېوې لرونکې ونې یې پکې کښېږلې وې. ده به د ونو له بیخونو څخه یې کاره واېسته لېرې کول. اوبه به یې ورکولې او بیه گرۍ به یې له کار او خدمت څخه خلاصون نه و.

هر کال به یې له دغه باغ څخه څه ناڅه کټه تر لاسه کوله او له دغې لارې به یې خپله گوزاره په ښه توګه کوله. لږه موده وروسته باغوان مړ شو. د هغه زوی چې د خپل پلار څخه یې بیل ژوند کاوه د پلار ټول مال او باغ ورباندې شو.

زوی یې په بې پروايي او چرچو پیل وکړ. د تشۍ او بې پروايۍ له کبله د باغ غم خواري ترې پاتې شوه. اوبه به نه ورسېدلې، نو د باغ ونې ورو ورو وچې او له گټې څخه ولوېدلې، دی اړ شو چې باغ او جاېداد خرڅ کړي څه موده یې په هغو پیسو خپله کوزاره وکړه، په پای کې هغه هم خلاصې شوې. د خواری او غریبۍ په کړاورنو اخته شو.

لغتنه او معناگانې:

چرچو : عیش یا مزي
گرمي : ساعت
بنوال : باغوان

د زده کوو نکو فعالیتونه:

په خپلو گروپونو کې متن ولولئ یو تن دې د تړلگي مخې ته راشي او د متن مطلب دې نورو ته د کیسې په توگه ووايي.

د لاندې ورته (مشابه) کلمو لپاره په چوکاټ کې دوي معنا گانې درکړل شوي دي ناسې یې سمه معنا پیدا او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتسابجو

کې ولیکئ:

طرف، خوا
یوم
یوړاږي
د رېښلو آله

الف: لور: _____
ب: لور: _____
ج: پیل: _____
د: پیل: _____

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې کلمې په جملو کې وکاروي او په خپلو کتسابجو کې دې ولیکي.

لور، لور، پیل، پیل، باغوان

موڅه: زده کړونکي د ونو په گټو او ارزښت وپوهېږي. د مېورو لرونکو او بې مېورو ونو پسه تېرېر او گټور وپوهېږي او لاندې متن ولولي او وبې لیکي.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر، ونې کومې گټې لري؟
۲. آیا تاسې په کور کې ونې لرئ، رېلې شې بې څه گټې لري؟

وني د انسانانو په ژوند کې ډېرې گټې لري، په هر ځای او سیمه کې چې ونې ډېرې وي د هغې سیمې هوا د روغتیا لپاره ډېره ګټوره ده. ټول انسانان، څاروي او مرغیان پاکې هوا ته ډېره اړتیا لري. ناپاکه او ګردجنه هوا د ناروغو سبب ګرځي.

همدا راز په هغه ځای کې چې ونې ډېرې وي، دهغه ځای چاپېریال هم سمسور وي چې دسیمې سمسورټیا او پاکي د انسان د روغتیا سبب ګرځي. همدا رنگه په سمسورو سیمو کې ډېرې ونې د بادونو او سېلابونو د مخنیوي سبب ګرځي.

زمونږ په هېواد کې د ونو ډېر ډولونه شته، چې یو ډول یې مېوه لرونکې ونې او بل ډول یې بې مېوې ونې دي. د مېوه لرونکو ونو ډېرې بې گټې د هغو مېوې

دي، سربيره په دې انسانان د بې مېرو ونوله لرگير څخه د ژوند نسوري اړتياوي پوره کوي.
د کورونو، کړکيو، دروازو، مېزونو، څوکۍ، المارۍ، او تر ټولو مهمه دا چې د سپين کاغذ په جوړولو کې ترې خورا ډېره گټه اخيستل کېږي. همدا رنگه په ژمي کې هم د کورونو د نودولو لپاره ترې کار اخلي.

د زده کوو نکو فعاليتونه:

- ◆ زده کونکي دې په خپلو گروپونو کې لوست ولري.
- ◆ د ونو د کتير په اړه دې په شفاهي توگه خبرې وکړي.
- ◆ لاندې کلمي دې په خپلو کتابچو کې وليکي او بيا يې په تورو وپروي.
- (وني) - روغتيا - سپېڅلي - مېړي)

کورنۍ دنده:

- زده کونکي دې په خپلو کتابچو کې د متن لوستل شوي برخه په ښکلي خط وليکي.

د وخت ارزښت

موږ څه: د وخت په ارزښت پوهېدل او له هغه څخه هر اړخيزه گټه اخيستل او د لوړستلو او لیکلو د مهارتونو لاس ته راوړل دي.

پوښتنې:

۱. که تاسو خپل کارونه په ټاکلي وخت سر ته ورسوئ پایله به بې څه وي؟
۲. ولې وايي چې وخت د سرو زرو په ټول ارزښت لري؟

ما ټول خلک پېژني، خو ځان نه پوه کوي، زه په تلوار سره روان یم. چې یو خل ولاړ شم بیانه راگرځم. زما په قدر ځيني خلک نه پوهیږي او له ما سره بې پروايي کوي. زه داسې خلکو ته حیران یم چې دوی زما په تلو سره ځوانان شي، خو بیا کله چې د ځوانۍ عمر بې تېر شي ما هېر کړي، تر هغو چې سپین ږيري شي.

خو زه تاسو ته د دوستۍ دا خبره کوم چې زما په قدر پوه شی او ما وړیا له لاسه مه ورکوئ. زه ډېر قیمتي یم او خلک ما سره زر بولي.

نو اوس وویاست چې زما نوم څه دی؟ زه به بې درته ووايم زما نوم وخت دی.

ماخذ: پښتو زده کړې اساسي قابلیتونه

لغتنه او معناگانې

تلوار :	گوندیتوب
وړیا :	مفت
تللو :	تگ – تلل
سره زر :	طلا –

د زده کوونکو فعالیتونه:

♦ زده کوونکي دې متن په خپلو ګروپونو کې ولولي، وروسته دې د هر ګروپ

یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د لوست په مطلب دې خبرې وکړي.

♦ د لاندې چوکاټ مترادفي کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ او بیا یې له یو

بل سره د کرښې په واسطه ونښلوئ.

قدر	له ياده اېستل
هېرول	مفت
ورپا	بارزښته
قيمتي	ارزښت

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د وخت، قدر، سره زر کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

باران

مورځه: زده کړونکي بايد پوه شي چې باران څنگه منځ ته راځي، څه کچي لري. او د متن سم لوستل او ليکل دي.

پوښتني:

۱. څوک ويلى شي چې باران څمکي ته څه کچي رسوي؟
۲. که چيرې باران نه وي څه پېښېږي؟
۳. ستاسو په نظر باران څنگه منځ ته راځي؟

اوبه د ټولو ژورو د ژوندي پاتې کېدو لپاره له لومړنيو اړتياوو څخه گڼل کېږي. نو ځکه باران هم د ژوند لپاره ډېر ارزښت لري. ځمکه اوبه کوري، ونو، بوټو او ټولو نباتاتو ته ژوند او وده ورکوي. د انسانانو، څارويو، الوتونکو او د نورو ټولو ژورو ژوند د اوبو په وسيله پايښت مومي.

اوس بايد پوه شو چې باران څنگه راځي؟ د ځمکي پرمخ اوبه د لمر د وړانگو په واسطه تودېږي، ورو ورو د بخار په توگه هوا ته پورته کېږي، بيا هلته د هوا د لوړوالي له امله سړه او د وريځو په څېر په فضا کې راټولېږي او د څاخکو په څېر بېرته ځمکې ته رابښته کېږي چې موږ يې باران يا د الله تعالي (ج) لورې رحمت بول.

لغتونه او معناگانې:

ژوي :	ژوندي موجودات
اړتيا :	ضرورت
بقا :	پايښت
په خیر :	په شان
وده :	نمو

د زده کوونکو فعالیتونه:

♦ متن دي په لور او از ولولي.

♦ د اوبو د گټو په هکله دي یو له بل سره خبرې وکړي او بیا دي له هر گروپ څخه یو تن د ټولگي مخې ته راشي او د اوبو د گټو په هکله دي نورو ته معلومات ورکړي.

♦ د لاندې گډو وډو کلمو څخه یوه لیده جمله په خپلو کتابچو کې جوړه کړئ.
(باران، رحمت، بولر، د الله تعالی (ج)، لوی)

کورنۍ دنده:

- لاندې جملې ولولئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.
- باران د ژوند لپاره ډېر ارزښت لري. ځمکه پرې اوبه کېږي او سمسورتیا مومي. ونو، بوټو او ټولو نباتاتو ته ژوند او وده ورکوي.
- باران د الله تعالی لوی رحمت او د ژوند له لومړنیو اړتیاو څخه بلل کېږي.

موږ څه: د نظم لوستل، لیکل او د بزگر د دندې په ارزښت او ګټو پوهېدل دي.

پوښتني:

۱. تاسو کوم بزگر پیژنئ؟
۲. بزگر په ځمکه کې څه شی کوي؟
۳. بزگران له کومو شیانو څخه د ځمکې په کرلو کې کار اخلي؟

ځمکه وټړه په اوبو کا
 بیا یې پورې په غوړو کا
 تخم و شیندې پټې کې
 بیا ماله یې په ورو ورو کا
 څوک کر کیله په ماشین کا
 دچا زړه بیا غوړي شین کا

(دروغمن)

کېسې

هغه کومه کلمه ده که د بڼې لورې نه یې ولرلې دڅوړلو شی او که د
 کین لورې نه یې ولرلې د اغوستلو شی ورڅخه جوړېږي؟

۴، د چ = () ۵، د م = () ۶، د ج = ()

لغتنه او معنا ګانې:

وټړه :	نیمه وچه
پورې :	قلبه
شیندې :	تیتوري
کر کیله :	کښت
شین :	ځمجن
بڼې :	راسته
کین :	چپه

د زده کو و نکو فعالیتونه:

• زده کورنکي دې نظم له یو بل سره ولولي او مطلب دې په خپلو منځونو کې ووايي او بیا دې د هر ګروپ پورغړی د پوښتني مخې ته راښيي او د بزګرۍ په اړه دې خبرې وکړي.

• زده کورنکي دې د لوستل شوي کیسې، ځواب په خپلو کتابچو کې وليکي او زیار دې ورباسي چې داسې کلمې پیدا کړي چې د کین لوري څخه په لوستلو سره یوه معنا او د نني لوري څخه بله معنا ورکړي. لکه (جرم او مرج)

پوښتنې:

- بزګر ځمکه په څه شي یوې کوي؟
- بزګر په ځمکه کې څه شي کوي؟
- بزګران کله چې په پتو کې تخم وښیندي وروسته یې ولې ماله کوي؟

کورنۍ دنده:

- زده کورنکي دې د بزګر شعر په یاد زده کړي او بیا دې په خپلو کتابچو کې وليکي.

ترکانې

مورخه: د ترکانې په ارزښت پوهېدل، د ترکانې د سامانونو پېژندنل، د متن سم لوستل او سم لیکل دي.

پوښتنې:

۱. په پورتني انځور کې څه شي ويني؟
۲. ستاسو په نظر ترکانې له لږ ګڼو څخه کوم شيان جوړوي؟
۳. د ترکانې د سامانونو، نومونه څو ک ويلي شي؟

ترکانې ډېر ښه او ګټور کسب دی. ترکانې په ټولنه کې خورا ارزښت لري. ترکانې ته ټول خلک اړتیا لري. د اجمل مشر ورور ترکانې دی. هغه د لږ ګڼو څخه د قرآنکریم ښه رپلونه، مېزونه، څوکی، دروازي، کرکی، د لیک تختې، خطکشونه او الماری جوړوي، همداراز د بزګرۍ لپاره هم ځینې سامانونه لکه ژغ، غاښور، ماله، راشپل، ښاخۍ او داسې نور شيان جوړوي. ترکان خپل کارونه په اړه، تېشه، رنده، برمه او ډېرو نورو سامانونو ترسره کوي. خو اوس د ترکانې له ځینو سامانونو لکه رنده، برمه، اړه او داسې نورو څخه د بربښنا په وسیله کار ترې اخیستل کېږي. د ترکانې لپاره کار آسان شوی دی او کولی شي، چې په لږه موده کې د اړتیاوړ خورا ښه شيان جوړ کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

له یو بل سره متن ولولئ!

د ترکانو او دهغه د سامانونو په اړه خبرې وکړئ!

د لاندې جملو تشخایونه په قوسونو کې په لیکل شوو مناسبو کلمو ډک کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

– ترکانې ډېر ښه او ګټور کسب _____ (دی، لري)

– هغه ته ټول خلک اړتیا _____ (لرو، لري)

د مشق او تمرین املا: زده کونکي دې له یو بل سره د متن د جملود املا کار وکړي.

د زده کونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې هجا کړي. لکه

(تر – کان)

(ترکان، ټولنه، اجمل، لرګیو، اړه، ترښځ، رنده، برمه)

(رایل) یا (رحیل) د ضرب (X) د ښې غوندې له لرګي څخه جوړه شوې یوه

آله ده چې په منځنۍ برخه کې قاتېرې او قرآن کریم ورباندې اېښودل کېږي.

کورنۍ دنده:

– د ترکانو د سامانونو، نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په جملو کې یې وکاروئ!

تېليفون

اووه څلوېښتم لوست

موضوعه: چې زده کړونکي تېليفون ويېژني په ارزښت يې پوه شي. بشر ته د خدمت کولو ذهيت پيدا کړي. او لاندې متن سم ولولي او سم يې وليکي.

پوښتني:

۱. تېليفون د څه شي لپاره کارول کېږي؟
۲. تېليفون څه ارزښت لري؟
۳. تېليفون که نه وای څه کېدل؟

د تېليفون اختراع د لومړي ځل لپاره د يو امريکايي پوه له خوا چې (ګراهام بل) نومېده وشوه. خو د ګراهام بل تېليفون بشپړ نه و. وروسته د نورو پوهانو له خوا تېليفون بشپړ شو او تر لېږي واټن پورې يې غږ ولېږد اووه. اوس په نړۍ کې د تېليفون په اړه زيات بدلونونه رامنځ ته شوي دي. خلک کولی شي په ډېرې آسانۍ سره د نړۍ له يوه ګوټ څخه بل ګوټ ته خپل پيغام واستوي. سربېره پر دې اوس کوچني تېليفون چې ګرځند (موبايل) نومېږي په بېلابېلو ښو ډېر ښکلې جوړ شوي دي. (موبايل) ګرځنده تېليفون ته وايي. کېدای شي چې هر څوک يې هرځای له خپل ځان سره وګرځوي. او د اړتيا په وخت کې ترې کار واخلي.

لغتونه او معناگانې:

واټن :	فاصله
گوټ :	گوښه
ستونزې :	مشكلات

د زده کوونکو فعالیتونه:

♦ زده کوونکي دې په خپلو ګروپونو کې دټیلیفون متن ولولي او بیا دې له هر ګروپ څخه یو تن د ټیلیفون په اړه خپل معلومات نورو ته وړاندې کړي.

♦ د لاندې کلمو مترادفي کلمې له چوکاټ څخه پیدا او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

فاصله
پوره
نوبت

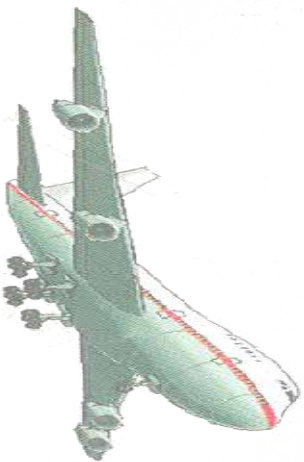
۱. اختراع: _____
۲. بشپړ: _____
۳. واټن: _____

♦ پورتنۍ کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې په لنډو جملو کې وکاروئ.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې (د ټیلیفون، پیغام، نړۍ) کلمې ولیکي او بیا دې په لنډو جملو کې وکاروي.

دالوتونکو وزرونه

مورځه: د مټن لوستل، لیکل او هم چې زده کونکي په دې پړه شي چې انسان د مرغیانو د
الوتلو له مخې الونکه جوړه کړه.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر که د الوتونکو مرغیانو وزرونه نه وای څه کېدل؟
۲. انسانان د الوتکي څخه کومې ګټې اخلي؟

ملالۍ، او اسد دواړه د خپل کور په باغچه کې په لوست ویلو بوخت وو. د مطالعې په وخت کې ناڅاپه د دواړو پام د یوه ښکلي مرغۍ خواته شو. اسد له ملالۍ څخه پوښتنه وکړه: آیا تر اوسه پورې ستا دې خبرې ته پام شوی چې وزر لرونکي ژوي الوزي؟ ملالۍ وویل: هو! پوهېږمه هغه الوتونکي چې وزرونه لري کولی شي چې والوزي. د الوتونکو وزرونه د دوی د جسامت په اندازې لوی او واړه دي. دلویو وزرونو الوتونکي ډېره اوچته الونته کوي. ډېرو لرو سیمو او هېوادونو ته هم تللی شي. ټول الوتونکي ډېر ښکلي هم دي. خو کاشکې، زه هم الوتونکی وای! چې ډېرې لوړې هوا ته مې الوتل کولی شوی! اسد په ځواب کې ورته وویل: خورې، لوی خدای (ج) انسانانو ته هسې فکري قوت او پوهه ورکړې ده چې د هغې په مرسته کولی شي نوښتونه وکړي.

هغه وسایل جوړ کړي، چې ډېرو لرو او لوړو ځایونو ته پرې لاړ شي. لکه څنګه چې انسان وکولی شول د خپلې همدې پوهې په واسطه الوتکه اختراع کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- ♦ زده کوونکي دې په ګروپونو کې متن ولولي او د مطلب په هکله دې یو بل سره خبرې وکړي او بیا دې دهر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د متن په اصلي مطلب دې څرګندونې وکړي.
- ♦ زده کوونکي دې نوي لغتونه په خپلو کتابچو کې وليکي او معنایې کړي. وایه، الوتونکي، پوهه، الوتکه.
- ♦ لاندې نیمګړې عبارتونه په خپلو کتابچو کې بشپړ کړی!
 - ملالۍ او اسد دواړه د خپل کور په باغچه کې په درس ویلو.....
 - د مطالعې په وخت کې ناڅاپه د درارو پام د یوه ښکلې..... خواته شو.
 - اسد له ملالۍ څخه پوښتنه وکړه: آیا تر اوسه پورې ستا دې خبرې ته پام شوی دی هر هغه ژوی چې وزرونه لري.....
 - ملالۍ ورپیل: هو! پوهېږم چې ټول الوتونکي وزرونه.....

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لوست له متن څخه څلور کرښې په خپله خوښه وليکي.

شتمني طبيعي

نځه څلورښتم لوست

موڅه: د هېواد د اقتصادي شتمنيو پېژندل او دهغو ساتنه، په متن کې د جمعې او مفردو کلمو پېژندل او د دغه متن لوستل او ليکل دي.

پوښتي:

۱. ستاسو په فکر شتمني څه معنا او مفهوم لري؟
۲. د ځنگلونو څخه څه شي په لاس راځي؟
۳. له ځنگلونو څخه کومې ګټې تر لاسه کوو؟

زموږ د هېواد ځنگلونه، دښتې، غرونه او ټول کانونه د سرور او سپینو زرو نه ډک دي. موږ باید خپلو درسونو کې زیار وباسو علم او پوهه زده کړو، چې د خپل هېواد له طبيعي شتمنيو څخه په سمه توګه ګټه واخلو او خپل هېواد ودان او سمسور کړو.

لغونه او معناګانې:

شتمني :	دارايي، پانګه
کانونه :	معدني زېرمې
پوهه :	علم

د زده کوونکو فعالیتونه:

• زده کوونکي دي په وار سره لوست ولولي او بيا دي له هر ګروپ څخه یو تن د ټولګي مخې ته راشي په مطلب دي خبرې وکړي.

• زده کوونکي دي په لاندې چوکاټ کې د جمعو کلمو ترڅنګ مفردې کلمې پیدا او په خپلو کتابچو کې دي وليکي.

مفرد	جمع
ځنګل	ځنګلونه
	غرونه
	کانونه

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دي (د ځنګلونو، سیندونو او کانونو) کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

موږ خه: چې زده کوونکي د کار د ارزښت او ګټو په هکله پوه شي او د بې کارۍ په زیانونو او بدو پایلو وپوهیږي. او لاندې متن سم ولولي او سم بې وليکي.

پوښتنې

۱. آیا د کار او زیار په هکله څه پوهیږئ خبرې پرې کولی شئ؟
۲. کار څه ګټې لري؟
۳. که موږ او تاسې کار ونه کړو پایلې به بې څه وي؟

خوږو زده کوونکو! ټول انسانان، څاروي او مرغیان د خپل پايښت لپاره شپه او ورځ کار کوي. چې په زیار او هڅو یې د ژوند چارې سمې دي. د مثال په توګه بزګران موږ ته غنم، جوار او داسې نور کسري د همدغو بزګرانو له برکته زموږ دسترخوان په جوړۍ او نورو شیانو باندې رنگینه وي. همداراز د مالیار د یوم په برکت باغونه او بڼونه سمسورېږي. نو که چېرې موږ لاس تر زې کینو دا خبره څرګنده ده چې له زیان سره به مخامخ شو.

هوښیاران وايي: کار وکړئ ځکه چې د بې کارۍ ژوندون ګران دی.

د زده کوونکو فعالیتونه:

♦ زده کونکي دې لوست له یو بل سره ولولي. خو زده کونکي دې په وار د ټولګي مخې ته راشي او د لوست په مطلب دې خبرې وکړي.

♦ زده کونکي دې په لوستل شوي لوست کې داسې کلمې پیدا کړي چې له درېو او پنځو تورو څخه جوړې شوي وي.

بیا ېې په خپلو کتابچو کې هیڅا کړي. لکه انسان (ان – سان) جهان (ج – هان) له مفردو کلمو څخه دجمعي کلمې جوړې کړئ!

مفرد	جمع
څاروی	
کور	
بزرګر	

کورنۍ دنده:

– زده کونکي دې په خپلو کتابچو کې له لاندې ګڼو وړو کلمو څخه سم بڼه جوړ کړي.

۱. مور، ته، غم، جوار، بزګران، او داسې، کړي، نور.
۲. ګران دی، د بې کارۍ، کار وکړئ، ژوندون، ځکه چې.

ور مو نه (پندونه)

مو خه: د ورمونو په معناگانو پوهېدل ، په ژوند کې پرې عمل کول او د متن سم لوستل او سم لیکل دي.

پو نېستي

۱. کړانو زده کوونکو! کله مو له چا څخه ورمونه اوريدلي دي؟
۲. له مور، پلار، استاد او نورو مشرانو څخه د ورمونو اوريدل څه گټه لري؟
۳. ورمونه څه معنا لري؟

ښه خلک هغه دي، چې نورونه گټه ورسوي.

پر خپلو ژمنو وفا وکړئ.

په دنیا کې ښه عمل، د دین او دنیا کرونده ده.

څوک چې خپله ژبه له بدو خبرو څخه ژغوري، په ژوند کې نه پېښمانیږي.

څوک چې بل چاته کوڅې کیني، خپله په کې لوېږي.

د بې فکره او بې تدبیره کار نتیجه خرابه ده.

له ښو خلکو سره دوستي کوئ او د بدو خلکو له دوستۍ څخه ځان وساتئ.

د زده کړونکو فعالیتونه:

• زده کړونکي دې په وار سره هر بیر لوستل شوي ورمونه ولرلي او څو نور زده کړونکي دې د ورمونو په مطلب د ټولگي په مخ کې لسلې خبرې وکړي.

• زده کړونکي دې ورمونه په یادو زده کړي او په ښکلي لیک سره دې په خپلو کتابچو کې ولیکي!

کورنۍ دنده:

- زده کړونکي دې ورمونه په خپلو کتابچو کې ولیکي او په یاد، دې زده کړي.

مټلونه

مړخه: د مټلونو پېژندل، دهغو په معنا او ارزښت پوهېدل په ورځني ژوند کې د مټلونو سم او په ځای کارول، د مټلونو لیکل او زده کول دي.

پوښتنې:

۱. تاسوله مټلونو سره آشنایې لری؟
۲. ولې په خپلو خبرو کې مټلونه کاروو؟
۳. څوک کولی شي چې متل ووايي؟

خپل عمل د لارې مل دی.

چې څه کړي هغه به رېږي.

ژړنده که د پلار ده هم په وار ده.

چېرې چې اوسي، په خورۍ به د هغو شي.

له یوه لاس څخه ټک نه خېږي.

په یوه گل نه پسرلی کېږي.

مار ته په لستوږي کې ځای مه ورکوه.

خپله ژبه هم کلا ده هم بلاده.

د زده کوونکو فعالیتونه:

♦ د منلونو متن په لور د آواز د تړلگي په مخکې ولولئ!
♦ یو د بل په مرسته لوستل شوي منلونه د املا په توگه ولیکئ!
♦ په گروپي توگه د منلونو په هکله خبرې وکړئ او بیا دې د هر گروپ یو غړی د تړلگي مخې ته راشي او یو مثل دې په شفاهي توگه نورو ته ووايي او په مطلب یې لنډې خبرې وکړي.

کورنۍ دنده:

- زده کورنکي دې په خپلو کتابچو کې لوستل شوي منلونه په ښکلي لیک ولیکي او په یاد دې زده کړي.

د مني موسم

مورخه: زده کړونکي دمنې موسم وپېژني او په دې وپوهېږي چې بزگران د پسرلي له کار او زيار څخه د مني په موسم کې ګټه اخلي.

پوښتنې:

۱. ويلې شې چې مني د کال خوروم موسم دی؟
۲. تاسې د مني د مياشتو نومونه ويلی شئ؟
۳. آیا د مني په موسم کې د هوا او دمېرو په هکله معلومات لرئ؟

مني د کال درېيم موسم دی. دا موسم هم درې مياشتې دي. (تله، لړم او ليندۍ) چې د ميران، عقرب او قوس په نامه هم بللی شي. کله چې د اوړي موسم پای ته ورسېږي، د اوړي تودوخه ورو ورو شي او کله چې د تلې د مياشتې لومړۍ ورځ راورسېږي، ورځ او شپه سره برابره شي. هوا نه سړه وي او نه توده. هره خوا سمسوره او په ټول ټول ګلانو او د دې موسم په ځانګړي رنگ سره لکه درېيم پسرلی رنگينه ښکاري.

د مني په موسم کې د هېواد د سړو او تودو سيمو د ونو پاڼې په ژېړيدو پيل کوي او ورو ورو رژېږي. انګور، خټکي، مڼې او داسې نورې مېرې پسه دې موسم کې ښې پنځېږي او د خوړلو لپاره تيارېږي. يوه برخه يې له هېواد څخه بهر نورو هېوادونو ته هم لېږل کېږي، چې هلته لوی لوی بازارونه لري.

د زده کوونکو فعالیت:

♦ زده کورنکي دې په خپلو ګروپونو کې د لوست متن ولولي او بیا دې د مني

د ګټیو په هکله له یو بل سره خبرې اترې وکړي.

♦ زده کورنکي دې د مني د میاشتو نومونه دچوکاټ په تشرېحون کې په

خپلو کتابچو کې ولیکي.

♦ زده کورنکي دې دلاندې کلمو معنا له چوکاټ څخه پیداکړي او د کلمو تر

څنګه دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

۱. موسم: _____

۲. تودوخه: _____

۳. رژېري: _____

موسم، ګرمي، تېږي

کورنۍ دنده:

- زده کورنکي دې په خپلو کتابچو کې د مني د مېرو ترمونو ولیکي، چې
په دې موسم کې ښې پېښې.

د ژمي موسم

موږ خله: د ژمي د موسم پېژندل، د دغه موسم د هوا په ټوټو بدلون او سرېدلو باندې پوهېدل
او د ژمي په پېڅې کې د ځان ساتنې ذهنت ور کول دي.

پوښتنې:

۱. په پورتنۍ انځور کې کوم موسم وښی؟
۲. ویلي شې چې ژمی د کال څوړم موسم او ددې موسم د میاشتو نومونه څه دي؟
۳. خلک د ژمي د رارسېدلو لپاره څه تیاری نیسي؟

ژمی د کال څلورم موسم دی. (مروغومی، سلواغه او کب) د ژمي د درې میاشتو نومونه دي، چې ځینې خلک یې د (جلدي، دلري او حوت) په نومونو هم یادوي. په ژمي کې د لمر وړانګې او تودوخه کمزورې وي، هوا وړو وړو سپرې شي. ځینو تودو سیمو او ځایونو کې ځینې مېړه لرونکې او بې مېړې ونې لکه د نارنج، سیر، نېټر ۱ و داسې نورې، چې د ننگرهار، لغمان، کونړ، کندهار، پکتیا په ولایتونو کې ټوټې دي، همېشه شني پاتې کېږي، په سپر سیمو کې ټوټې واورې او بارانونه اورېږي، خو که په تودو سیمو کې واوره وشي، ژر ویلي کېږي. واورې او بارانونه د کښتونو لپاره ټوټې ګټې رسوي.

یو متل دی چې: (کابل یې زرو ښه دی نه بې واورو). په کابل او نورو سپرو سیمو کې چې د ژمي هوا ټوټه سپرې شي، نو خلک په خپلو کورونو کې صندلۍ او بخارۍ-ږدې او تاوده کالې اغوندي، چې د زیاتې پېڅې له کبله ناروغه نشي. نو هغه خلک چې شتمن دي، ورته په کار ده چې په دغه موسم کې له بې وزلو خلکو سره د خپل توان په اندازه مرسته وکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د ژمي د لوست متن ولولئ او دژمي په هکله له یو بل سره خبرې وکړئ.
- لاندې پوښتنو ته په شفاهي توګه ځوابونه وړانځئ؟
 - ژمي د کال څووم موسم دی؟
 - په ژمي میاشتي په نورو کومو نومونو باندې یادوي؟
 - په کومو سیمو کې د نارنج، سیر، نښتر او داسې نوري ونې پیدا کېږي نومونه یې واخلئ؟
 - څو زده کوونکي دې د تیرلګي مخې ته راشي او د ژمي د اړتیاو په هکله دې معلومات وړاندې کړي او بیا دې زده کوونکي د متن له مخې د یو بل په مرسته د املا کار وکړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د ژمي د میاشتو نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکي. او په لنډو جملو کې دې وکاروي.

د اور هڅې او زيانونه

مورخه: د متن لوستل، ليكل، د اور د ارزښت، گټو او زيانونو په هکله زده کونکو ته معلومات ورکول دي.

پوښتي:

۱. ستاسو په نظر اور گټې لري که زيانونه؟
۲. موږ په ژوند کې اور ته څه اړتيا لرو؟

په پخوا زمانو کې خلکو اور نه پېژانده. کله به چې لمر لوېده او هوا تياره کېده، ټول خلک ویده کېدل، خلکو په هغه زمانه کې د هوا د سپېدو له کبله د غرونو په غارونو کې ژوند کاوه. د ځان د تودولو لپاره يې هېڅ ډول وسيلې نه درلودې.

سابه او د څارويو غوښې به يې اومي خوړلې. ښايي کومه ورځ به په ناڅاپي ډول د برېښنا او تندر (الماسک) د اور له امله کومې ونې اور اخېستې وي او د انسان پام به د هغه رڼا او تودوخې ته شوی وي. يا دا چې ښايي د دور تېرو د سولېدو په وسيله به اور پيدا شوی وي، خو د هغه وخت انسانانو ترې زده کړل چې څرنگه اور پيدا او بل کړي، اوڅه ډول له اور څخه گټه واخلي.

د اور مورلنه او کشف کول د انسان له ارزښتناکاو کارونو څخه شمېرل کېږي. د وختونو په تېرېدو سره له اور څخه په گټور اخيستلو باندې هم پوره شول چې د انسانانو د ژوند د بدلون سبب وگرځېده. وروسته يې له اور څخه

دخوږو د پخولو او د پخني په وخت کې يې د ګرمولو لپاره کار واخيست او د هغه د رڼا څخه يې هم ګټه پورته کړه، خو بايد پام وکړو، چې لسه اور سره مېشکله لوبې او بې پروايي ونه شي او له ډېر احتياط څخه کار واخيستل شي. ځکه اور په هغه اندازې چې ګټور شي دی. په همغې اندازې خطرناک هم دی، چې بيا د هغه مخنيوی ډېر ګران او له توان څخه لرې خبره ده.

د زده کوونکو فعاليتونه:

♦ متن په لور آواز ولولئ.

♦ زده کوونکي دې يو بل ته د لوست له مخې املا وړاني او هم دې د يو بل غلطۍ ور په ګوته کړي.

♦ په ګروپي توګه د اور په هکله خبرې وکړئ او بيا دې له هر ګروپ څخه يو تن د ټولګي مخې ته راشي او په شفاهي توګه دې د اور د ګټو او زيانونو په هکله نورو ته معلومات وړاندې کړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکي او په لنډو جملو کې دې وکاروي.
(اور، کشف، غرونو، رڼا، تودوخه)

الوتونکي مرغان

موخه: دمن لوستل، لیکل، د الوتونکو مرغانو او د هغو د ځینو ډولونو پیژندل او په کتو کې پر هېدل دي.

پوښتنې:

۱. تاسو د کومو الوتونکو مرغانو نومونه پیژنئ؟
۲. موږ د کومو الوتونکو له غونډو او هگېو څخه ګټه اخلو؟
۳. کوم الوتونکي په اوبو کې لاسیو وېلي شي؟

ځینې مرغۍ او مرغان الوتونکي دي. چې په هوا کې الوتی، له یوه ځای څخه بل ځای ته تلک راتګ کولی شي، ځینې الوتونکي ټول ژوند په یوه ځای کې تېروي، لکه چنچنې، بناروګانې، زرګې او داسې نورې، خو یو شمېر الوتونکي په ژمي کې تودو سیمو ته کوچ کوي او د اوړي په توده هوا کې بیرته خپلو ځایونو ته راځي مرغان ډېر ډولونه لري لکه زلفې، بازان، داسې نور چې قوري وزرونه لري په هوا کې ډېر جګ او لوړ الوتی. یاد شوي الوتونکي قوري منبر کې او منګولې لري، چې نور مرغان او حیوانات پرې څېړلی شي، نو له همدې امله غوښه خوړونکي مرغان بلل کېږي. یو شمېر مرغان د خپلو پرده لرونکو پنځو په مرسته په اوبو کې لاسیو وېي. لکه هېلې، بټي، ډینګ او نور.

لغتونه او معنا کاني:

مېنډکه : ټولنګه

منګولې : پنبجې

د زده کوونکو فعالیتونه:

په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ د مرغانو په هکله یو د بل سره خبرې وکړئ او وروسته دې له هر ګروپ څخه یو تن د ټولګي مخې ته راشي د مرغانو او دهغو په ګټو دې خبرې وکړي.

په لاندې چوکاټ کې د ځینو مرغانو نومونه لیکل شوي دي. تاسې یوازې د لامبو وهونکو مرغانو د نومونو څخه یوه کړئ. راتاوه کړئ او بیا د لاندې چوکاټ په شان د هغو نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

بازان، بانې، چنچنې، هیلې، بتې، ډینک

کورنۍ دنده:

- زده کورنۍ دې لاندې جملې د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډکې کړي.
۱. ځینې مرغۍ او مرغان الوتونکي _____ (دي، ده)
 ۲. ځینې الوتونکي ټول کال په یو ځای کې ژوند _____ (تېروي، لري)

موڅه: چې زده كړونكي د انصاف او رښتینولۍ په ارزښت وپوهېږي او په متن كې د مفردو او د جمع كلمو توپیر وکړي او دا متن سم ولولي او ويي ليكي.

پوښتني:

۱. په پورتنۍ انځور كې څه ويښ؟
۲. د شيانو په پلورلو كې انصاف كول ښه كار دی؟

يو هلك په خپل پلورنځي (دوكان) كې د اړتيا وړ شيان خرڅول. يو سسړۍ راغی، دوې هگۍ، يې واخيستي. د اخيستونكي فكر نه و، د پينځو افغانیو پسه ځای يې لس افغانۍ ورکړې او ترې روان شو، هلك پوه شو، چې اخيستونكي ورته د پينځو افغانیو پر ځای لس افغانۍ ورکړې، له پلورنځي ووت او ورپسې يې منډه کړه او هغه ته يې وويل: ماما! دا لس گون در واخله او ته پنځه افغانۍ راكړه، دا ځكه چې زما پينځه افغانۍ پر تا كېږي. اخيستونكي د دغه هلك له رښتينولۍ او صداقت څخه ډېر خوشحاله شو. نو ورته يې وويل: شاباس! ستا له رښتينولۍ نه ډېر خوښ شوم. الله (ج) دې نېكمرغه لره او دا پنځه افغانۍ دې هم تاته بخشش وي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

♦ متن ولولئ او بیا د متن په مطلب له یو بل سره خبرې وکړئ.

♦ د هر کورب یو تن دي د ټولگي مخې ته راشي او د لوست مطلب دي په خپله ژبه ووايي.

♦ یو بل ته د کلمو او جملو املا وایاست!

♦ له مفردو کلمو څخه د جمع کلمې جوړې کړئ.

مفرد	جمع
هلاک	هلاکان
سړی	
اخیستونکی	
فکر	

کورنۍ دنده:

- زده کونکي دي له لاندې کلمو وټور کلمو څخه یوه جمله جوړه کړي.
(ټوټه، خوشحاله شو، اخیستونکی، د دغه هلاک له رنښتینولۍ څخه)

د کورنیو چرگانو ساتنه

موخه: د متن لوستل، لیکل ، د کورنیو چرگو او چرگانو روزنه او د هغو په سمې پالنې او ګټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. تاسې په کور کې دچرگو او چرگانو د ساتنې سره مینه لرئ او دهغو په سمې ساتنې پوهېږئ؟
۲. د کورنیو چرگانو څخه کومې ګټې اخلو؟

عابدې په کور کې چرګې او چرګان ساتلي وو. د هغې چرګې او چرګان ورځ په ورځ خورابدل، چرگو یې هګۍ نه اچولې، عابده نه پوهېده چې څه وکړي؟ یوه ورځ چې اکا یې شېر محمد د دوی کورته راغی نو عابده یې خپه ولیده. شېر محمد اکا ور څخه وپوښتل چې څه خبره ده؟ عابدې ورته وویل: کاکا! جانۀ! زما چرګان ورځ په ورځ خورابوي او هګۍ هم نه اچوي، نه پوهېږم چې څه وکړم؟ هغه ورته وویل: دچرگو اوچرګانو مرغانچه پاکه ساته! ښه او پاک خورۀ او اوبه ورکوه! او په خپل وخت یې واکسین کوه، چرګې او چرګان به دې ښه شي، ځکه چې واکسین چرګان له ناروغیو څخه ژغوري. عابدې دا کار وکړ، هماغه و چې چرګې او چرګان یې غوښن او تندرست شول او چرګې یې په هګیو راغلې، اوس نو عابده خوشحاله ده، ځکه هره ورځ له خپلو چرگو څخه هګۍ، ټولوي او بازار ته یې د پلورلو لپاره وړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

♦ متن ولولئ او بیا له یو بل سره د کورني چرگانو دکتیو په هکله خبرې وکړئ.

♦ لاندې نیمګړي عبارتونه په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.

- عابدي په کور کې چرګان ساتلي.....
- دهغي چرګان ورځ په ورځ.....
- عابده نه پرهيده چې څه.....
- يوه ورځ چې اکا بې شير محمد د دوی کورته.....
- نو عابده بې خپه.....
- شير محمد اکا ور څخه وپرنېتل چې څه.....
- عابدي ورته وويل: چې اکا جانۀ! زما چرګي او چرګان ورځ په ورځ.....
- خواربړي او هګۍ هم.....
- هغه ورته وويل: د چرګو او چرګانو مرغانچه پاکه ساتنه! بڼه او پاک خواره او.....

کورنۍ دنده:

- زده کونکي دې د (چرګان، هګۍ، بازار) کلمې په لنسټو جملو کې وکاروي او په خپلو کتابچو کې دې وليکي.

پر حیواناتو زړه سوی

موږ څه ده: د متن سم لوستل، لیکل، پر څارویو باندې د زړه سوري درلودل دي.

پوښتنې:

۱. ستاسې په نظر په څارویو باندې زړه سوی ښه کار دی؟
۲. آیا ویلی شی چې له خوا، آس او چرگانو څخه کومې گټې اخېستل کېږي؟

خدای (ج) ټول څاروي د انسانانو د خدمت او گټې اخيستلو لپاره پيدا کړي دي او لوی خدای (ج) د دوی په واسطه د لویو نعمتونو د رالېږلو مهرباني کړې ده. د غواگانو، مېږو او وزو څخه غوښې او شیدې را کوي، د چرگو له غوښو، او هگيو څخه نور په زړه پورې خواړه برابروو. د ځینو نورو څارویو له غوښو، پوستکو او وړيو څخه هم د ژوند نوري اړتیاوې پوره کړو.

بار وړونکي څاروي هم زموږ د ژوند په سمبالولو کې لویه برخه لري. نو په دې ترتیب د انسانانو د ژوند بېلابېلو خواوو د دغو څارویو په دغو ځانگړتیاو سمون موندلی دی. په کار ده چې موږ څارویو ته زیان و نه رسوو او پرې زړه سوری ولرو. یوه پخوانۍ کیسه ده چې وايي: یو سوری چې ډېر گناهکاره و، یوه ورځ له

یوه کلي څخه تېرېده، هلته یې یو سېی ولید چې د تڼدې له لاسه نږدې دی چې مړ شي.

سړي له شاه څخه اوږه را وایستلې او سېي ته یې ورکړې او هغه یې له مرګ څخه وژغوره لوی خدای (ج) د همدې زړه سړي په خاطر د هغه ګناهکار سړي ټولې ګناوې وبخښلې.

د زده کوو نکو فعالیتونه:

♦ متن په لوړ آواز ولولئ.

♦ په څارویو باندې د زړه سړي په هکله خبرې وکړئ.

♦ د څو څارویو د نومونو املا دي یو بل ته ووايي.

کورنۍ دنده:

- لاندې پوښتنې او ترڅنګه یې دهغو ځوابونه په خپلو کتسابچو کې ولیکئ!

○ له غوا څخه څه شي لاس ته راوړو؟

○ موږ او تاسی ولې باید پر څارویو باندې زړه سوی ولرو؟

○ سړي څه شي ولید او څه یې وکړل؟

○ هغه ګناهکار سړي سېي ته ولې اړه ورکړې؟

○ لوی خدای(ج) له هغه ګناهکار سړي سره څه وکړه؟

مرغان او د خالو جوړونه

موخه: چې زده کونکي په دې پوه شي چې الوتونکي هم د خپل نسل د دوږښت او پايښت لپاره خپلو خانواو بچيو ته خالي جوړوي، په خالو کې هگي اچوي او خپل بچي په کې روزي.

پوښتي:

۱. الوتونکي په پسرلي او اوړي کې څه کوي؟
۲. څه فکر کوئ چې الوتونکي ولې خالي جوړوي؟
۳. مرغان خپلې خالي له څه شي څخه جوړوي؟

کله چې هوا توده شي ونې شني او د هېواد هره خوا سمسوره شي، الوتونکي د خالو په جوړولو پيل کوي. ښاروگانې، چينچې، طوطيان، کارخان او داسې نور مرغان د ونو په ښاخونو، باغونو، څنگلونو او د ځينو ديوالونو په سوړيو او لوړو غرونو کې دخپلو خالو په جوړولو لگياوي، الوتونکي په دښتو، پتو او د باغونو په شاوخوا کې الوزي وابښه راتلولي او په خپلو مښو کو او پښو سره يې يو په بل باندې په ترتيب سره ږدي او په لږه موده کې ښکلي خاله جوړوي.

پوهيږئ چې بيا په خاله کې څه کوي؟ په خپلو خالو کې ژوند کوي، هلته هگي اچوي او له هگيو څخه موده وروسته وړه وړه ښکلي، بچيان راباسي. بيانو

د کوجنيو الوتونکو مور او پلار دوی ته خواړه راوړي، خپلو بچيو ته يې په خوله کې ورکوي، ترڅو چې بچي يې لوی شي او والوزي.
مور ته په کار ده چې د مرغانو خالو ته لاس ورنه وړو، د هغو خالي وړانې نه کړو او بچيانو ته يې آزار ونه رسو. ځکه چې د مرغانو بچي هم خپلو ميندو او پلرونو ته گران دي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

◆ په خپلو کورپوړنو کې متن ولولئ بيا د لوست په مطلب له يوه بل سره خبرې وکړئ.

◆ د لاندې پوښتنو سم ځواب په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۱. مرغان چيرې خالي جوړوي؟
۲. مرغان په څه شي کې ژوند کوي؟
۳. مرغان چيرې هگۍ اچوي؟ او له هگيو څخه څه شي منځ ته راځي؟
۴. مرغان څه شي خوري؟

◆ زده کوونکي دې د متن له مخې له يو بل سره ځينې کلمې او جملې د املا په توگه وکاروي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځايونه دقوسونو په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

الف: الوتونکي د خالو په جوړولو پيل _____ . (کوي، کوی).

ب: مور ته په کار ده چې د مرغانو خالو ته لاس ورنه وړو او د هغو خالي وړانې _____ . (نه کړو، وړانې)

ښه کړه وړه

مورخه: د ښو کړو وړو په ارزښت پوهېدل، له ناوړه چلند څخه ځان ژغورل، د ژوند په چارو کې د ښو کړو وړو غوره کول او په لوست کې د نوموړنو پېژندل دي.

يو بښتنې:

۱. په پورتني انځور باندې څوک خبرې کوي؟
۲. آیا د ښې روڼې په اړه څه پوهېږئ چې څنگه پايې لري؟
۳. تاسې له خپلو پلر لگيوالو او همزولو سره څه ډول رويه بايد ولرئ؟

زرغونه په درېيم ټولگي کې زده کړه کوي. هغه چې پرون د ښورنځي څخه کور ته راغله، ډېره خپه وه، مور يې ترې پرېښته وکړه: لورې! ولې خپه يې څه پېښه شوې ده؟ زرغونې ورته وويل: درېيم ساعت و، غوښتل مې چې د پښتو د نوري لوست کلمې د ښورنکي له لارښوونې سره سم په خپلې کتابچې کې وليکم. لاسي بکس کې مې خپل قلم ولټاوه، نه و.

په دې وخت کې مې وږمې ته پام شو چې زما په قلم باندې لگيا ده ليکنه کوي. هغې ته مې وويل: چې بې له اجازې څخه د چا قلم مه اخله. دا ښه کار نه دی يو ځل وږمې په ډېره بده رويه قلم راته گوزار کړ او داسې يې راته وويل: واخله څومره وږې يې، خو ما د هغې په وړاندې هېڅ ونه ويل ډېره ترې خپه او خواشېني شوم. ځکه چې هغې زما د لاسي بکس څخه يې له اجازې قلم اخيستی

و. او د دې پرځای چې له ما څخه بخښنه وغواړي او مننه وکړي. په بد ډول
بې قلم راته را ګوزار کړ.

د زده کوونکو فعالیتونه:

یو بل سره متن ولولئ!

لاندې څو کلمې درکړل شوي دي. په کلمو کې نومونه پیدا کړئ او په خپلو
کتابچو کې یې ولیکئ!

څپه- زرغونه- قلم- لیکنه- ورځه.

زده کوونکي دې د بد چلند په اړه خبرې وکړي.

کورنۍ دنده:

- لاندې جملې په خپلو کتابچو کې په مناسبو کلمو سره بشپړې کړئ!

- زرغونه په درېم ټولګي کې زده کړه _____.
- بې له اجازې څخه د چا قلم _____ دا ښه کار _____.
- او بې له مننې څخه یې _____.

د شاتو مچۍ

مورخه: د شاتو د مچيو روزل او د هغو د گټو او ګډ ژوند په هکله معلومات ورکول او د دغه لوست سم لوستل او ليکل دي.

پوښتني:

۱. په پورتني انځور کې څه وينئ؟
۲. د شاتو مچۍ مو لېدلي او پوهېږئ چې له هغو څخه څه شي لاس ته راځي؟

د شاتو مچۍ ډېره ګټوره حشره ده. مچۍ په خپل منځ کې منظم ژوند لري او د دوی د ژوند نظم د نورو ژورو په ګډ ژوند کې نه لېدل کېږي. ځينې خلک د شاتو مچۍ په صندوقونو کې ساتي او د هغو روزنه کوي او ځينې ورته د کور په لور وديوالونو کې له ډبرو څخه ځايونه جوړوي.

په هر صندوق کې تر څلوېښتو زرو مچيو پورې ژوند کوي. د شاتو مچۍ په ګرمو ځايونو کې چې هلته ګل لرونکي بوټي او ګلان ډېر وي په زياته اندازه شات ورکوي. په هر صندوق کې يوه ملکه وي چې بنځينه مچۍ ده، نور يې کار ګران او ساتونکي دي د ملکې دنده هګۍ اچول دي، د نورو مچيو دنده د ګلانو څخه د شيرې زېښل دي چې شات ورڅخه لاس ته راځي، همدارنګه د کورونو جوړول هم ددوی په غاړه دي او د دوی په وجود کې د شمعي د موم په شان موادشته چې د خپلو کورونو په جوړولو کې ځي کار اخلي، او خپل

بچيو ته خواړه هم له شاتو څخه ورکوي. زموږ په هېواد کې د مچيو روزلو او ساتلو ته ډېره پاملرنه کېږي. شات د روغتيا لپاره ډېر ګټور خواړه دي چې بدن پياوړی کوي.

ماخذ: افغان اساسي قابليتونو پلټنه لپاره د زده کړې لازمي مواد

د زده کوونکو فعالیتونه:

په ګروپونو کې د لوست متن ولولئ! بیا د شاتو د مچيو د کار، فعالیت او ګټو په هکله یو له بل سره خبرې وکړئ. یو تن دې د ټولګي مخې ته راشي او د شاتو د مچيو په اړه دې معلومات وړاندې کړي.

د لاندې کلمو لپاره په چوکاټ کې دوه معناګانې درکړل شوي دي. تاسې یې سمه معنا غوره کړئ او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

عسل ، بوره سوز، تود ښار، وطن

شات: _____

ګرم: _____

هېواد: _____

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې (د شات، مچۍ، ګټور) کلمې په جملو کې وکاروي او په کتابچو کې دې ولیکي!

ورېنسم څرنگه لاس ته راځي؟

موڅه: د منن سم لوستل، سم ليکل، د نويو کلمو په معنا پوهېدل او د ورېنسمو پېژندل او په ارزښت يې پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر ورېنسم څه شی دی؟ او څنگه لاس ته راځي؟
۲. له ورېنسمو څخه څه شی جوړېږي؟

ورېنسم د ورېنسمو له کوچني چينجي څخه لاس ته راځي. په دې توگه چې دا کوچني چينجی له خان څخه نازک تارونه تاووي او په همدې نازکو تارونو کې چې د خوني په توگه ورته جوړه شي، ژوند کوي. چې همدې ورېنسمني خوني يا غوړي کې د دوو څخه تر درې اونيو پورې پاتې کېږي. او په همدغه وخت کې ورو ورو الوتلو ته تيارېږي. چې په پای کې د ورېنسمو خونه سورۍ کوي او له هغې څخه بهر راوړي او هکې، اچوري چې له دې هکيو څخه نور دورېنسمو چينجي پيدا کېږي، د ورېنسمو د چينجيو خواره د توت پاتې دي. د ورېنسمو د لاس ته راوړلو په خاطر دا غوړي په مناسبو او تودو ځايونو کې ساتي چې د ورېنسمو چينجي له وتلو او يا د پيدا کېدو څخه مخکې مړه نه شي

وروسته بيا د ورېښمو غوزه چې په اصل کې يو اوږد تار دی، ورو ورو خلاصوي.

دا تارونه په خاص مهارت سره تاووي او له هغې څخه د ورېښمو ټوکر او نور شيان چې ټوړ ارزښتناک، کلک او کم پيدا کېږي جوړوي چې دغه ورېښمين شيان د نړۍ په ټولو بازارونو کې خپل ارزښت لري.

د زده کوو نکو فعاليتونه:

- ◆ زده کوونکي دې متن په لږ او مناسب آواز ولولي.
- ◆ د ورېښمو په اړه دې معلومات ورکړي.
- ◆ لاندې کلمې په خپلو ګروپونو کې هېچا کړئ!
(ورېښم) – تارونه – هګۍ – ټوکر

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې دا کلمې په لنډو جملو کې وکاروي او بيا دې په خپلو کتابچو کې وليکي. (ورېښم، تارونه، هګۍ، ټوکر)

روغه جوړه

موڅه: د متن لوستل، لیکل د شخړو او لاندو څخه ځآن ساتل او د روغې جوړې په ارزښت او ګټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. تاسو د روغې جوړې په هکله څه اورېدلي دي؟
۲. د تاسو په فکر روغه جوړه موږ ته څه ګټې لري؟

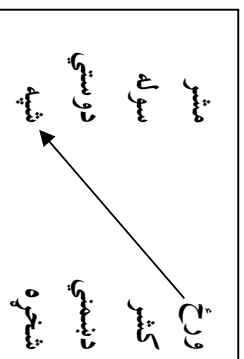
يوه ورځ اجمل له خپل ورور خټک سره د لوبو کولو په وخت کې په شخړه شو، يو د بل په وهلو او ټکولو يې پيل وکړ، چې ناڅاپه يې پلار کور ته راغی، ګوري چې دواړه په جگړه اخته دي، پلار يې دوی سره خلاص کړل. اجمل له خټک څخه مشر و، پلار يې داسې ترې وپوښتل: زويه! په څه شي باندې دې له خټک سره لانه وه؟ اجمل وويل: «پلار جانده! ده زما توپ واخيسته او بيرته يې نه راکاوه، هر څومره مې چې ورته وويل، توپ زما دی، خو نه يې منله، اړ شوم چې توپ ترې په زوره واخلم، خو خټک په ما ګوزارونه وکړل، ما هم پرې ګوزارونه وکړل.» پلار يې چې د اجمل خبرې واورېدې بيا يې داسې ورته وويل: «زويه! ته خو مشر يې بايد په خپل کشر ورور ټوپه مهرباني ولسرې. همدارنگه خټک چې له تانه کشر دی بايد ستا د مشر توپ درناوی په پام کې ونيسي. په پای کې يې داسې وويل: کوښښ وکړئ چې په لوبو کې له يو بل سره په هېڅ شي يې ځايه شخړه او لانه ونکړئ ځکه شخړې او لانجې د خپګان سبب ګرځي.»

د زده کوونکو فعالیتونه:

د لوست متن په لور اوږ ولولئ!

د لاندې چوکاټ ضد کلمې د کرښې په وسیله په خپلو کتابچو کې

وښلولئ!

د لاندې جملې تش ځایونه د قوسونو په مناسبو او سمو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

- یوه ورځ اجمل له خپل ورور خټک سره د لوبو کولو په وخت کې په _____ شو. (شخړه- جگړه)
- چې ناڅاپه یې پلار کور ته _____ (ورځي- راځي)

کورنۍ دنده:

- لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په لنډو جملو کې یې وکاروئ. (شخړه- روغه جوړه- مشر)

د زرد آلو زړی

مورخه: د زده کورنکو د لوستلو اولیکلو مهارتونو ته وده ورکول او ددې کیسې په مورخې پو هېل دي.

پو بنښتي:

۱. په انځور کې څه وینئ؟
۲. زرد آلو په کوم موسم کې پیدا کېږي؟
۳. په اوړي کې کومې ، کومې میرې پخېږي؟

یوه ورځ یو هلک په لار کې زردالو خوړل او زړې یې غورځول. یوه زوړ بزگر چې هلته په خپل پټې کې په کار بوخت و، زړې یې راتول کړل او د لارې په څنګ کې یې تر خاورو لاندې بنځ کړل. هغه هلک د بزگر دا کار ولید. خو څه یې ونه ویل او خپله لاره یې ونیوه. خو کاله وروسته هلک له هغه ځایه تېرېده گوري چې د زړې په ځای یو ښه نیا لګی شین شوی دی. بزگر یې په اوبو ورکولو لګيا دی. له دې خبرې نه خو کاله نور هم تېر شول. دا هلک چې ځوان او زلمی شوی بیا له همدغه ځای څخه تېرېږي. گوري چې د زردآلو ونې خورا ټوټې مېرې نیولې دي. خو هغه بزگر هلته نشته ځوان هلک د دې ځای له کاو نیولیانو او خلکو څخه د هغه پوښتنه وکړه، خو داسې څرگنده شوه چې څه موده مخکې هغه مړ شوی دی. ځوان د زردآلو ونې ته ورنژدې شو دوه دانې یې ترې راوشکولې او هغه سپین ټوټې بزگر ته یې دعاگانې وکړې، چې د زرد آلو د زړو یې دومره روزنه کړې وه. خو دا ځلې په خپله ده هم د زردآلو زړې ونه غورځول او په خپله باغچه کې یې وکړل.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو گروهونو کې لوست ولولئ او په مطلب یې له یو بل سره خبرې وکړئ!
- د لاندې جملو تش خاېونه د قوسو په لیکل شوو مناسبو کلمو ډک کړئ!
- یوه ورځ یوه هلک په لار کې زرد آلو _____. (خورل، میټل)
- یو زوړ بزگر چې هلته په خپل پټي کې په کار برخست و، زړي یې راټمول _____ او دلاري په څنګ کې یې تر خاورو _____ بنځ کړل.
- (خورل - میټل - کړل - لاندې)

کورنۍ دنده:

- زده کونکي دې لوستل شوي کپسه په یادو زده کړي او په بله ورځ دې نوموړي کپسه نورو ته وړايي.

موڅه: د گډې مرستې په ارزښت او گټو پوهېدل، ددې کسپي سم لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

۱. هغه کسان چې له یو بل سره په کارونو کې مرسته کوي نتیجه به یې څنګه وي؟
۲. آیا تاسې هم یو د بل سره مرسته او همکاري کوئ؟

په یوه ځای کې دریو ملګرو (ایمل، میرویس او خوشحال) سره ګله ژوند کاوه. یوه ورځ ایمل چې څه غنم درلودل فکر یې وکړ، که د غنمو دانې وکړم، نو ډېر غنم به لاس ته راشي، دا کار یې خوښ شو. د غنمو په کرلو کې یې له خپلو ملګرو نه مرسته وغوښتله. هغوی وویل: (موږ خپل کارونه کورو مرسته نشو کولی) ایمل غنم وکړل، غنم شنه شول، د پخېدو څخه وروسته یې بیا د غنمو په لو، درمند کولو او پاکولو کې مرسته وغوښته، ملګرو یې بیا ورته وویل (موږ خپل کارونه کوو، بې کاره نه یو، مرسته هم نشو در سره کولی) ایمل بیا خپل زیار او همت ته دوام ورکړ.

غنم یې وریل، درمند یې کړل کورته یې هم راوړل د اوږو کولو، او د ډوډۍ د پخولو په وخت کې یې هم له هغوی څخه مرسته وغوښته. بیا هم هغوی د ایمل سره مرسته ونه کړه. کله چې ایمل ډوډۍ پخه کړه، نو ویې ویل: (څوک زما سره ډوډۍ خوړي؟) دوی دواړه په منډه راغلل. ویې ویل: چې موږ به در سره د ډوډۍ په خوړو کې مرسته وکړو.

دوی چې ډوډۍ خوړولو ته ځانونه تیار کړل. ایمل ورته وویل، د کرلو، لو کولو، درمندولو، پاکولو او پخېدو په وخت کې چېرې ویئ؟ ډوډۍ چې تیاره شوه تاسې یې خوړلو ته راغئ. د تیار خوړو وخت تېر دی. هر څوک باید کار وکړي. د خپل کار او زیار ګټه دي وخوري او د نورو د اوږو بار دي نه شي.

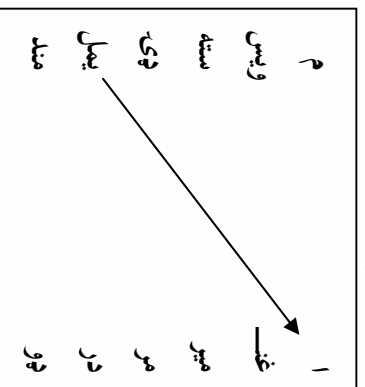
د زده کوونکو فعالیتونه:

په خپلو گروهونو کې متن ولولئ بیا د لوستل شوي متن د مطلب په اړه د

کېسې په توګه یو له بل سره خبرې وکړئ!

د کرنې د نښلولو په واسطه په لاندې چوکاټ کې له تورو څخه په خپلو

کتابچو کې بشپړې کلمې جوړې کړئ!

کورنۍ دنده:

- زده کونکي دې لوستل شوي کيسه په ياد زده کړي او بيا دې خپلو
ټولګيوالو ته ووايي.

• ، ؟ ! :

موخه: د لوست په متن کې د لیک نښو پیژندل، هغو ته پوره پاملرنه او د متن لوستل او لیکل دي.

پوښتنه:

۱. په پررتي چوکاټ کې د لیکلو کومې نښې نښانې پیژنئ؟

شارحه (: - سوالیه (?) - ندایه (!) - کلمه (.) - ټکی (.)

د لاندې متن د هرې جملې په آخر کې د غه لیک نښې وگورئ!

موږ او تاسې هره ورځ پوره خوړو. پوره په خوراكي شيانو کې لکه کله چې، روڼوڼه، حلوا، خوړې چوړۍ او نورو کې کارول کېږي.

ګرانو زده کونکو! پوهېږئ چې پوره څه ډول لاس ته راځي؟
بزرګران، لومړۍ ځمکه یوې کوي او په هغه کې د لبلبو او د ګنیو (ګنله‌پریو) تخم کوي. د څو میاشتو څخه وروسته بیا لبلبو او ګني پخېږي، بزګر لبلبو له ځمکې څخه راباسي او د ګنله‌پریو بوټۍ رېښې او بیا یې د بورې جوړولو فابریکې ته وړي.

لبلبو ښه پرمختګي او له هغه وروسته یې د ماشینونو په واسطه میله کړي. او په لویو ډېګونو کې یې ښه واېشوي چې ټول اوبه شي. له هغې وروسته په ماشینونو کې ورته څرخ ورکوي چې په دې وخت کې یې رنگ لږې سپینېږي

او په پای کې په سپین رنگه پوږ پوږ بدلېږي بیا یې له ماشینونو څخه راوباسي کله چې وچه شوه بیا یې د پلورلو لپاره بازارونو ته وړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

♦ په خپلو ګروپونو کې متن په ګډه سره ولولئ!

♦ لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او د هرې جملې په پای کې مناسبې لیک نښې وکاروئ!

الف: موږ او تاسې هره ورځ پوره خوړو

ب: پوره په نورو خوراکی شیانو لکه کُلمې روت حلوا او خوږه ډوډۍ کې کارول کېږي او له هغه څخه ګټه اخلو

ج: ګرانو زده کوونکو پوهېږئ چې پوره څه ډول لاس ته راځي

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې لنډې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکي او بیا دې لیک نښې (؟ ، : ،) د جملو په پای کې سمې وکاروي.

۱. زه هر سهار پوره خوړم ۳. ګرانو زده کوونکو د لېلو څخه کوم شیان جوړېږي
۲. ته هر سهار پوره خوړي ۴. پوره په نورو شیانو لکه حلوا روت کلیچو کې کارول کېږي

موږ څه: دمن لوستل، لیکل د کلمې پیژندل، په معنا او تعریف یې پوهېدل او په سمه توګه د هغې کارونه ده.

پوښتنې:

۱. وبلی شی چې کلمې له څه شي څخه جوړېږي؟
۲. د کلمې په مفهوم او تعریف باندې پوهېږئ؟

کلمه: هر معنا لرونکی لفظ چې زموږ له خولې څخه ووتلي کلمه بلل کېږي. لکه احمد، محمود، قلم، کتاب، میز.

کلمې له تورو او توري له غوږونو څخه جوړېږي. همدا رنگه د کلمو له پیرځای کېدو او ترتیب څخه جملې جوړېږي او د جملو له یو ځای کېدو نثرونه، نظمونه او شعرونه جوړېږي.

زموږ کور په ښار کې دی. زه هره ورځ خپل ټول درسي مواد (توکي) لکه کتاب، قلم او کتابچه پخپل لاسي بکس کې ږدم او ښوونځي ته روانېږم. زموږ ښوونځي په ټبر ښه ځای کې دی. لوی او ښکلې چمن هم لري زده کوونکي د تفریح په وخت د ښوونځي په میدان کې سپورتې لوبې کوي. زه په ټولګي کې خپل میز او څوکۍ پاک ساتم. د زده کړې په وخت کې د ښوونکي خبرو ته غوږ نیسم. د پښتو د درېم ټولګي کتابونه چې د ښوونځي د ادارې له خوا ماته راکړل شوي دي، هغه ښه ساتم. او پورتنی ورته ورکوم. چې څیرې نه شي کله چې لوست پای ته ورسېږي د ترانې په ویلو سره موږ د خصیتېرو او د کور په لور روانېږو.

لغتونه او معناگانې:

خبرونه :	آوازونه
توري :	حروف

د زده کړونکو فعالیتونه:

♦ د لوست متن روان او سم ولولئ. او بیا په هغه کې ساده کلمې وړپه گوته کړئ!

♦ په خپلو گروپونو کې څو ساده کلمې ولیکئ!

♦ د لاندې چوکاټ کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ!

کتابچه	تولگی
څو کی	فوتبال
میز	میدان
کتاب	قلم

کورنۍ دنده:

– لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په جملو کې یې وکاروئ!
(میز، څو کی، تختښه، قلم، کتابچه)

مر کبې کلمې

موږ څه د مر کبو کلمو پېژندل، له مفردو کلمو څخه دهغو توپیر او په لوستلو او لیکلو کې یې سم کارول دي.

پوښتنې:

۱. آیا تاسو مر کبې کلمې پېژنئ؟
۲. مر کبې کلمې څه ډول کلمې دي خوږک به په دې اړه کوم مثال وړایي؟

مر کبې کلمې : هغو کلمو ته وایي چې له دوو یا زیاتو خپلواکو کلمو څخه جوړې شوې وي. لکه میرویس میدان، انار گل، ورځپاڼه او نور...

په لاندې جملو کې مر کبې کلمې په نښه اوبڼه ورته څیر شې!

۱. بادام گل خپلې مور ته یو ټیکری واخیست.
۲. سرتور ښکلی پیل مرغ لري.
۳. اجمل نوي ښار ته لاړ.
۴. سپین بولدک د کندهار په ولایت کې دی.

د زده کو و نکو فعالیتونه:

♦ زده کورنکي دې لوست په مناسب آواز ولولي.

♦ زده کورنکي دې له یو بل سره د مرکبو کلمو په معنا او تعریف خبرې وکړي او د هغو لنډ تعریف دې په یاد زده کړي. او په کلمو کې دې مشق او تمرین وکړي.

♦ له لاندې کلمو څخه مرکبي کلمې په نښه او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.
سپین غر، گل غورتی، بادام گل، سړه بانجان، تور بانجان، قلم، کتاب.

کورنۍ دنده:

- زده کورنکي دې په خپلو کتابچو کې څو مرکبي کلمې ولیکي.

تون، والی، جن، ان، مند، من، تیا، توب

موخه: د وروستارو لرونکو کلمو پېژندل او په لوستلو او لیکلو کې یې سم کارول دي.

پوښتنې:

۱. په پورتني چوکاټ کې څه لیکل شوي دي؟ څوک یې لولي؟
۲. د وروستاري په هکله کولی شئ څه وراياست؟

وروستاري هغه نا خپلواکي کلمې دي چې د خپلواکو کلمو په پای کې ورسره یو ځای کېږي او د کلمو معنا بدلوي.

۱. پیغلي او ځوانان په پوهنتون کې زده کړه کوي.
۲. د اټک پلار جبار خان اکا هیرجن سړی نه دی.
۳. زموږ خلک د سورلي پلویان دي.
۴. انځرگل ډېر ښه هنرمند دی.
۵. خوشحال بابا ډېر قدر من سړی و.
۶. د زلمیتوب وختو نه په بې پروايۍ کې مه تیروئ!
۷. سید جمال الدین افغان په خپلو لیکنو کې پوره وړتیا ښودلې ده.
۸. د امیر کروړ پیاوړتیا د ده له شعرونو څخه څرگندېږي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- ♦ د لوست متن په چوپه خوله له ځان سره ولولئ!
- ♦ خو زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي او په لیکل شوو جملو کې دې د وروستیاوې لرونکي کلمې ور په ګوته کړي.
- ♦ مشق او تمرین:
- ♦ لاندې جملې ولولئ او وروستیاوې لرونکي کلمې پکې پیدا کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

- رښتین والی د انسان ښه صفت دی. (رښتین والی)
- بډای خلک په ژمي کې وړین کالي اخو ندي.
- د بریالي خوړ په روغتون کې بستر ده.
- له درواغجن سړي سره څوک ناسته او ولاړه نه کوي.
- جمال ښه انځورګر او هنرمند ځوان دی.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د (تړن، والی، جن، ان، مېد، من) وروستیاوې په کلمو کې وکاروي.

نا، بي، با، هم

موخه: د مختارو پيژندل، د مختارو لرونکو کلمو پيژندل او په ليکنو او لوستونو کې د هغو
سمه کارونه ده.

چو پښتني:

۱. پورتنۍ چوکاټ کې څه ليکل شوي دي؟
۳. تاسې د مختارو په هکله څه ويلی شئ؟

مختاري هغه ناخپلواکې کلمې دي چې د خپلواکو کلمو په سر کې ور سره
نيښلول کېږي. او د کلمې د معنا د بدلون سبب گرځي. لکه پوره، ناپوره، ځای،
بې ځای، ادب، با ادب، کار، همکار.

۱. ناپوره سړی لکه روند وي.
۲. بې ځايه خبرې کول ښه کار نه دی.
۳. سرتور يور با ادبه هلک دی.

لغتنه او معناگانې:

ناخپلواکه :	نامستقله
بدلون :	تغییر

د زده کوونکو فعالیتونه:

- ◆ لوستل شوی متن دې په لور او آواز سره ولولئ.
- ◆ زده کوونکي دې یو د بل سره د مختاري مثالونه مشق او تمرین کړي.
- ◆ په لاندې جملو کې مختاري پیدا او په نښه یې کړئ یا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.
- ۱. زه یې کاره نه يم. لکه (بې کاره) په مثال کې
- ۲. دا خواړه ډېر بې خوښه دي. (بې مختاری دی.
- ۳. د ناروغ پوښتنه ثواب لري.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې څو مختاري لرونکي کلمې ولیکي.

عبارت او جمله

موخه: د عبارتونو پېژندل، د عبارتونو او جملو په توپيرونو پېژندل دي.

پوښتي:

۱. عبارت څه ته وايي؟
۲. څوک کولی شي د عبارت يو مثال ووايي؟

جمله او عبارت: هغه يوه يا څو کلمې چې له يو ځای کيدو څخه يې بشپړ مفهوم واخيستل شي جمله بلل کېږي او که څو کلمې سره يو ځای شي او پوره معنا ور نه کړي عبارت دی.

لاندي جملو ته څير شئ او عبارتونه په کې وگورئ!

- زه هر سهار د شېږو چای څښم.
- زلمی پروڼ د غزني ښار ته نه و تللی.
- د رڼدو سره هر ډول مرسته کول ښه کار دی.
- د علم زده کړه په هر مسلمان نارینه او ښځې فرض ده.
- د ښوونځي ميدان.
- د احمد پلار.

پورتنو ليکنو کې څلور کرښې جملي او وروستۍ دوه کرښې عبارتونه دي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- ◆ متن دي روان او سم ولرلي.
 - ◆ دجملي تعريف له ياده زده كړئ.
 - ◆ لاندې جملو كې تش خاڼو ته دچو كابت په مناسبو او سمو كلمو سره ډك او په خپلو كتابچو كې يې وليكئ.
شخړه
سولې
عزت
روغتيا
مرسته
خلكو
- دا د خپلي مور سره په كارونو كې _____ كوي.
- بنه زده كوونكي له يو بل سره _____ نه كوي.
- سگرت او نسوار _____ ته زيان رسوي.
- افغانان د _____ غوښتونكي دي.
- هر انسان خپل _____ لري.
- د چاپيريال ساتنه د _____ دنده ده.

كورنۍ دنده:

- د لاندې جملو تش خاڼو ته په مناسبو كلمو سره ډك او په خپلو كتابچو كې يې وليكئ.
- ټول افغانان سره _____ دي.
- د سگرتو او نسوارو كارول _____ ته زيان رسوي.
- مالي، دكور په كارونو كې _____ كوي.
- نحوني او هلكان په ښورنځي كې _____ والي.

جمله

دري اوياوم لوست

موخه: دجملو پيژندل او په معنا او مفهوم ېې پوهېدل.

پوښتنه

۱. جمله څه ته وايي؟

جمله: يوه ياڅو کلمې چې بشپړه معنا او مفهوم وړکړي جمله گڼل کېږي لکه: افغانستان په موږ گران دی.
په پورته جمله کې افغانستان په موږ گران دی معنا ورکوي او جمله بلل کېږي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

لاندې جملې او عبارتونه ولولئ او له يو بل څخه ېې توپير وکړئ او هر يو ېې په خپل کتار کې وليکئ.

زه خوشحاله، شريف زما ټولگيوال دي، پاکوالي د ايمان يوه برخه ده، زه پاک خواره خورم، اجمل ښوونځي ته، اېمل کتاب، سپوږمۍ ليک.

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې پنځه جملې او پنځه عبارتونه وليکئ.

د پوهنې ترانه

پوهنه ده زڼۍ د
کتاب او قلم

پوهنه ده زڼا، وطن ته موښکلا

کتاب او قلم زموږه رهنما

وطن زما بې ځان له تښانه شتم قربان
ته وينه داغغان ته لوړ په ټول جهان

پوهنه ده زڼا، وطن ته موښکلا

کتاب او قلم زموږه رهنما

آباد اوسې آباد
مونږه سربندوپه تا اوسساتو دې آزاد

پوهنه ده زڼا، وطن ته موښکلا

کتاب او قلم زموږه رهنما

ته کور بې هم مې کور
ته زړه دآسيا او زما دسترکو تور

پوهنه ده زڼا، وطن ته موښکلا

کتاب او قلم زموږه رهنما

ته ننگ بې دآريا
خاږممه لاه تا افغانستان زما

پوهنه ده زڼا، وطن ته موښکلا

کتاب او قلم زموږه رهنما

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library